

KIADÓHIVATAL TELEFON: 9-77

Sir. Baron L. Pop 10

SZERKESZTŐSÉG TELEFON 1-77

Ejjeli telefon (nyomda) 2-02

ELŐFIZETESI ARAK:

Egész évre . . . . . 1150 Lei
Félévre . . . . . 600 "
Negyedévre . . . . . 320 "
Egy hónapra . . . . . 110 "

XI évfolyam * 204. szám

1928 szeptember 12 Szerda

* 5688 Elul 27 *

Cenzúra: Sztro

UJ KELET

ZSIDÓ POLITIKAINAPILAP

Nincs üldözési mániánk

Most végre tudjuk, hogy voltaképpen mi semmi baj, csak épp hogy üldözési mániánk van. A Kolozsváron megjelent liberális lapársunk, a „Natiunea” szokatlanul rossz néven veszi: tőlünk, hogy a Kolozsvárai áttutató francia diákok vezetőjével folytatott beszélgetésünk során többek között a numerusz klauzuszról és a diákság antiszemita tendenciáiról is kikkértük az illusztris francia vendég véleményét. Holott lapársunk szerint van Romániában más probléma is, nemcsak ez a kérdés, amely csak az üldözési mániában szenvedőknek jut eszébe. Így hát üldözési mániában szenvedünk, mert a francia diákokkal való beszélgetésünk során a numerusz klauzuszról nem érdekelt bennünket jobban a sertésvesz, a vasúti szállítások mizériája, a hosszú száraz nyár, a Görögországból behurcolt denguláz, amelyek kétségkívül mind igen súlyos és igen fontos problémák, de hozzájuk és a francia diákokhoz talán csak mégis közelebb áll a numerusz klauzusz?

Oh nem, elbírh nekünk még a „Natiunea” is, nem szenvedünk üldözési mániában. Ha valami pszichikus zavarunk van, az ennek pontosan az ellenkezője: elvesztettük a felháborodó képességünket. Hiszen az a sok megaláztatás, amiben részünk volt, a szisztematikus intézményesített üldözések, amelyekkel periodikusan szakit felbe egy-egy brutális kirobbanás, eltompította bennünk az emberi méltóságérzet legszebb megnyilatkozását, a jogos felháborodás maximumát. És ha valamit szemükrre lehet vetni, az korántsem a túlságos érzékenységünk, hanem éppen ellenkezőleg az, hogy nem kiáltunk eleget és elégszer. Mert ki szól egy szót is miértünk? Magunkra vagyunk hagyva abban a szörnyű koncertben, amit évek óta fúj az antiszemita sajtó és az antiszemita agitáció sok egyéb szócsové. Pedig a mi hangunk nem is jut el oda, ahová az évek óta tendenciózusan ehibített méreg beleszivódott és ha történetesen csak egyetlen egyszer olvastunk volna a „Natiunea”ban, vagy a hasonlókról lapársainban egy cikket, amely a félvezetett tömegeknek okos és felvilágosító szóval megmagyarázza volna, hogy az antiszemita agitáció hamis uton halad, ha egyetlen egyszer láttuk volna, hogy nyíltan, köntörfalazás és mellékzöngék nélkül szembezárt volna az antiszemita-mus bűntudatos meggyőződésükkel, akkor kevesebb kellene nekünk szavunkat felelnünk. De a „Natiunea” ezt nem tette és nem teszi. Megelégszik azzal, hogy üldözési mániával vádol bennünket.

Üldözési mániánk van, mert magunk védjük a jogainkat? Hány közéleti személységet és politikai pártot tudnánk felsorolni, akiket pusztán alant és oportunisták politikai érdekek vezetnek, amikor olesó népszerűségük megóvása érdekében egyszerűen behunyják a szemüket az antiszemita mozgalom morális és materiális pusztításai nyomán. De attól, hogy a szemüket behunyják, az antiszemita mozgalom minden következményeivel nem szűnt meg, legfeljebb ők nem látják, de mi, akiknek bőre meggy a játék, súlyosan érezzük és talán mégsem bűn az, hogy tiltakozni

is próbálunk.

De erről a kérdéstről kár sokat vitatkozni. Az értelemnek is különböző fokai vannak. Különböző dolgokat nem érte-

nek meg az emberek. A francia diákok vezetője például nem érti azt, hogy mi a numerusz klauzusz és hogyan lehet ennek az érdekében propagandát kifejteni.

A „Natiunea” pedig nem érti azt, hogy hogyan lehet a numerusz klauzusz problémává megtenni. Erről a különbségről mi igazán nem tehetünk.

Oroszország rövidesen belép a Népszövetségbe

Kellog megérkezett Washingtonba. Poincaré francia hadügyminiszter beszéde a fegyverkezés szükségességéről

Kjöbenhavn, szept. 11. Beavatott dán politikai körökben egyre határozottabb formában tartja magát az a hír, hogy Stresemann és Müller-Franken tárgyalásainak eredményeképpen Oroszország rövidesen belép a Népszövetségbe. A hír amelyet egyelőre fenntartással kell fogadunk, óriási meglepetést keltett Európában és összefüggésbe hozták azzal a távirattal, amelyet a moszkvai kormány tegnap intézett az összes szovjet-követségekhez. Ebben a táviratban Moszkva leszögezi a Kellog-egyezmény ügyében elfoglalt hivatalos orosz álláspontot, amely szerint Oroszország haj-

landó a Kellog-egyezmény aláírására, ha bizonyos feltételekben precizirozzák az aláírással járó kötelezettségeket. Oroszország ugyanis azon a véleményen van, hogy amennyiben aláírja a Kellog-egyezményt, ezzel még nem ismerte el nyugati határait.

Washington, szept. 11. Kellog külügyminiszter visszaérkezett európai utjáról. A fogadtatására megjelent újságíróknak kijelentette, hogy a paktumot rövidesen benyújtja a szenátusban ratifikálás végett.

Páris, szept. 11. Körülbelül ugyanabban az időben, amikor Briand francia

külügyminiszter keleten határu beszédét tartotta Genében a leszerelés kérdésében, Poincaré francia hadügyminiszter Meaux városkában a marnei csata emlékére beszédet mondott, amelyben ugyancsak a leszerelés kérdéssel foglalkozott. Poincaré többek között kifejtette, hogy a Kellog-paktum is csak azért vált lehetővé, mert Franciaország megnyerte a marnei ütközetet. Európa jelenlegi helyzetében azonban Franciaország, ha csak nem akar halálosan veszedelmes elővigyázatlaniságot elkövetni, nem mondhat le a fegyverkezésről.

A külföldi pénzcsoportok Bratianu Vintilának azt ajánlják, hogy mondjon le

A „Petit Parisien” feltűnést keltő cikke a külföldi bankárok jegyzékéről. Az angol pénzügyi körök is elidegenedtek a kölcsön tervétől

(Bucaresti-Bukarest, szeptember 11. Az Uj Kelet tudósítójától.) A kölcsöntárgyalások amugyis vontatottan haladók és kevés kilátással kecsegtető menetében bukaresti jelentés szerint, szenzációs fordulat következett be. A „Petit Parisien” legújabb számában arról ad hírt, hogy azok a külföldi bankárok, akik Bratianu Vintilával Románia stabilizációs kölcsönéről tárgyaltak, közös jegyzéket nyújtottak át a miniszterelnöknek, amelyben tudomására hozzák, hogy mindaddig, amíg Romániában a jelenlegi politikai helyzet fennáll, szó sem lehet a kölcsön megvalósításáról. A külföldi bankárok kifejezték azt az óhajukat, hogy Románia belpolitikai helyzetében álljon helyre végül a nyugalom s a közviszonyok normánálódjanak. Ennek elérése céljából formálisan azt ajánlják Bratianu Vintilának, hogy mondjon le saját álláspontjáról és hagyja meg a kormányt.

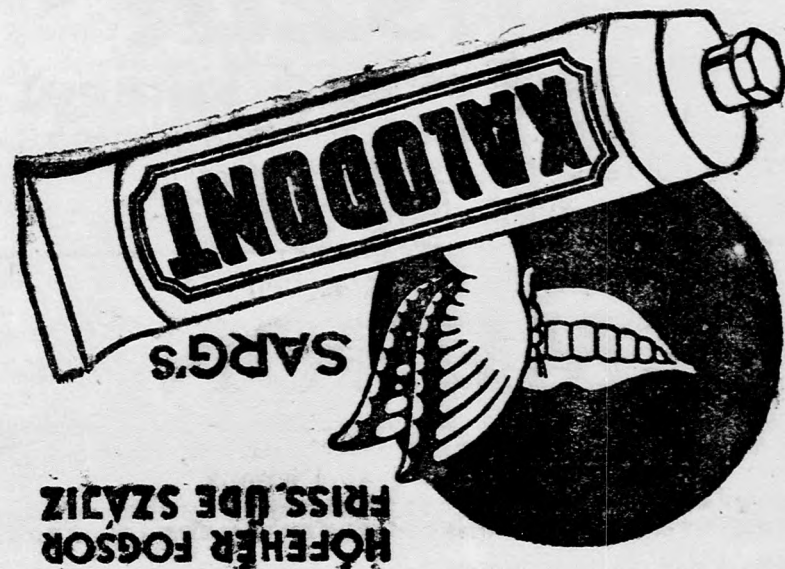
A „Petit Parisien” híradása óriási konsternációt keltett a főváros politikai s pénzügyi köreiből. A kölcsön kilátásai az utóbbi időben amugyis lényegesen csökkentek, elsősorban azért, mert az optimista hivatalos verziók ellenére sem sikerült a Reichsbankkal megállapodásra jutni. Ezt bizonyítja az is, hogy a román delegáció kénytelen volt elhatalasítani a Berlnbe való visszatérés dátumát az időközben felmerült újabb nehézségek miatt. A liberális kormányt érthetően súlyosan érinti a „Petit Parisien” jelentése. Bukaresti lapjelentések szerint a

külföldi bankároknak ezzel az állásfoglalásával van összefüggésben Madgearu és Maniu legutóbbi szovátai találkozása is.

A párisi lap feltűnést keltő híradásával egyidejűleg a „Manchester Guardian” Londonból jelenti, hogy angol és amerikai pénzügyi körök teljesen elidegenedtek a román kölcsön ügyétől, miután egyhangúlag megállapították, hogy Bratianu Vintila nem az az ember, akivel a kölcsönnel s a stabilizációval kapcsolatos pénzügyi tranzakciókat le lehet bonyolítani. Ez az angol lap egyébként már kezdettől fogva ellenzéki álláspontot foglalt el a román kölcsöntárgyalásokkal szemben.

A „Cuvantul” jelenti, hogy Bratianu

Vintila a kölcsön kedvezőtlen kilátásainak hatása miatt felkereste a San-Remóban üdülő Titulescu volt külügyminisztert, akit állítólag arra kért meg, hogy intervenáljon a berlini tárgyalások menetében a német pénzügyi körökkel való megegyezés érdekében. A lap szerint Bratianu Vintila órák hosszat tartó expozícióban fejtette ki Titulescu előtt a tárgyalások jelenlegi helyzetét, a volt külügyminiszter azonban kijelentette, hogy a kormányba való visszatéréséről szó sem lehet. Titulescu San-Remóban fogja várni a romániai események alakulását s a „Cuvantul” szerint október végéig, vagy legkésőbb november első napjaiban megtörténik a mai válságos helyzetből való kibontakozás.

Új évre -- új földet Erez Jiszraelnek

Az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség felhívása a Keren Kajemeth Ros-Hasanah akciója érdekében

ZSIDÓ TESTVÉREK!

Az új év küszöbén minden zsidó ember érzé az a nagy felelősség, amelyet korunk történelmi elvárásai rájárnak, hogy teljes erejéből részt vegyen a zsidó nép egyetlen nagy céljának megvalósításáért vívott küzdelemben. A szabadságért eme napokban küzdelemmel kellünk arra az országra, amely a zsidó nép lelkikapcsolata ezrelék szorongatásával sem szűnt meg.

Palesztina földjének visszaszerzése a zsidó nép elidegeníthetetlen közös tulajdonába: ezt a célt szolgálja a Keren Kajemeth Lajiszra'el, amely meggyőzően és fennállóan ideje alatt közel másfél millió angol fontot költött nagy területek megvásárlására, tájajavításra és egy nagyarányú nemzeti telepítés befejezésére.

Jöhetnek Palesztina földjének megszerzése és az ország felépítése ma már a zsidóság minden rétegének közös törekvése mégis elsősorban önmagunktól, önkéntesül kell követelnünk, hogy a Nemzeti Alap-érdekében munkálkodjunk, mert a nemzeti közösség földjén új zsidó élet támad, ősi kultúránk megújulásával nemzeti nyelvünkön. Tischri hónapjában bizakodással és örömmel teljesítsük kö-

telességünket; töltön el büszkeséggel bennünket, hogy megadott nekünk étellel megtölteni évszázados pusztulásban kihalt földet, amelyen kitartással s áldozatkészséggel felépítjük a zsidó nemzeti otthont. Tischri hónapjában büszkéljünk szemekkel lássuk meg népünk jövőjét, amelynek sorsa elválaszthatatlan Palesztinától és azoktól a teljesítményektől, amelyeket ott a figyelő emberiség érdeklődése mellett véghezvinni tudunk.

A Keren Kajemeth földmegvásárló intézménye a zsidó nép legnagyobb alkotása az újabb időben, amelyet mindenkinek, tekintet nélkül arra, hogy milyen csoportokhoz tartozik, értékelni kell. Ezért áldozzunk örömmel, adjunk otthonainkban, társaságban és a Ros Hasanah-val kezdődő ünnepeken templomainkban a nemzeti föld oltárára, mert ezekben az adományokban mutatkozni meg népünk nagy akarása és kitartása a nagy cél felé vezető útján.

Tischri hónapjának zsidó áldozatkészségéből juttassuk a Keren Kajemethnek az öt megillető részt!

Cluj, 5688. Ébél hó.

ERDÉLYI ZSIDÓ NEMZETI SZÖVETSÉG KISINTÉZŐBIZOTTSÁGA

„Én tul vagyok az életen és többé nem beszélek“

Különös interju Clémenceauval, aki fölényes nyugalommal készül a halálra

Páris, szept. 11. Sokkal könnyebb a pához bejutni, mint háromperces interjút kapni Clémenceautól. Ha valaki beállít a rue Franklin 8-as számú házba, ahol Clémenceau párisi tartózkodása idején lakik, a kapus parancsának megfelelően mindig ezt a stereotíp választ adja:

— Az elnök ur nincs itthon.

Bejutni tehát lehetetlen. Eszembe jutott azonban, hogy Clémenceau leánya, Therese, cikkeket szokott küldeni a madridi ABC-nek, amelynek én vagyok a külpolitikai szerkesztője.

ta minden reményemet. Elmondta, hogy apja őt még gyermeknek tekintti és mélyszépen megbarátságolt rá, ha megszegné kiadott parancsát és összehozná egy újságróval.

Ekkor arra gondoltam, hogy Spanyolország párisi követe, Quinones de Leon lehet talán segítségemre. A követ csaknem egész életét Párisban töltötte és még az anyanyelvét is párisi akcentussal beszéli. Ő azután adott egy ajánlólevelet Clémenceauhoz, akivel régi barátság fűzi.

Az ajánlólevéllel jelentkeztem a rue

Franklin 8. alatt. Csak ki kellett ejtenem a spanyol követ nevét, és a „tigris“ ősi orberusa beengedett. Az egyik belső ajtón csöngtetek. Egy magas ember ajtó nyitott. Odaadtam neki a levelet, hogy adja át Clémenceau titkárnak. Mert most már nagyon szerény voltam és azt hittem, hogy először a titkár színe elé bocsátanak, aki majd esetleg néhány nap múlva kitűzi az interju terminusát. Legnagyobb meglepetésemre azonban a magas ember azzal jött vissza, hogy az elnök ur személyesen fogad. Bevezetett egy szobába, amely úgy látszik, Clémenceau dolgozószobája volt.

Az íróasztalon hatalmas pápaszem hevert. A falak tele zsufolt könyvtárlapokkal. A könyvek között ott van Clémenceau Demosthenese, Churchill „Világ krízis“ és az „Indiai filozófia története“.

Csak ezt a három könyveimet tudtam elolvasni, mert közben bejött egy öreg ur. Ő volt, Monsieur Clémenceau, megismertem a fényképeiről és karikaturáiról. Ez az öreg ur kassá kövér és hajlóható volt, apró lépésekkel közeledett felém. Régimódu fecceskészárnyu kabát volt rajta és egy magas, fekete sapka, valamint szürke keztyű. Keynes „A béke gazdasági következményei“ című művében többször említést tett erről a szürke keztyűről, amelyet Clémenceau a béketárgyalások alatt is állandóan viselt.

Mikor utóbb beszámoltam ismerőseimnek erről a látogatásomról, többen kérdezték tőlem, hogy öregnek látszik-e Clémenceau. Hát igen, határozottan öregnek látszik és nem tudna sokat lebádogálni a korából. De a hangja érces, mintha nem volna több hatvanévesnél és a szeme is csodálatosan csillogó. A legjobban összeaszott arca lepelt meg kiugró arcsontjait és bőrének sárga színe. Olyan, mint egy kínai. Egyébként a „Boldogság fátyla“ című művéből tudjuk, hogy mennyire vonzza őt Kína és egyáltalán a Kelet. Akik látták a békekonferencián, meglepetten nézték arcának szoborszerű mozdulatlanását. Egészen kínai jelenség Clémenceau. Nemrégiben érdekes magyarázatot kaptam erre a különös jelenségre. Annakidején a catalaunumi csata után Attila hun katonáinak egy része az alsó Vendea mocsaras vidékén rejtőzött el. Eről a vidékről származik Clémenceau családja.

— Rendelkezésre állok, de nem fogok beszélni.

— Semmit?

— Semmit. Ki van zárva, hogy valamit kihuzzon belőlem.

— Azt értem elnök ur, hogy nem kíván beszélni a napi politikáról, a választásokról, a frank stabilizációjáról... a...

A tigris közbeavatott:

— A világ minden kincséért sem beszélnek ezekről.

— Ezt értem, de vannak más nagyfontosságú dolgok is. Minden, amit Ön mond, nagyon érdekelné a közvéleményt.

— Lehet, de én még sem fogok beszélni.

— Még irodalmi kérdésekről sem óhajtok nyilatkozni. Ez nálam szabály. Azt hiszem, maga sem hallott arról, hogy én valaha interjút adtam volna.

— Nem hallottam, de nincs szabály kivétel nélkül.

— Hát majd én megmutatom, hogy

van. Már tíz éve, hogy tul vagyok a napi élet gomolygásán. Nem akarok visszafelé oda. Nem fogok beszélni.

Amikor tovább kérleltem, ezt mondta: — Az Egyesült-Államokból rendkívül előnyös ajánlatokat kaptam. Más ember megboldogult volna tőlük, én azonban egyiket sem fogadtam el. Nem fogok egy sort sem írni.

— És a jövőben?

— A jövőben meg fogok halni.

— És nem hagy semmit az utókor számára?

— Semmit.

— Nem akar memoárokat írni?

— Ellenkezőleg, tömegesen évelem el a feljegyzéseimet.

— Bocsásson meg elnök ur azért, amit most mondani fogok. Őa egy fél évszázadon át kimagasló alakja volt a francia politikának és kapcsolatban állt a legnagyobb eseményekkel. Ne haragudjék, de félig-meddig erkölcsi kötelessége, hogy az utókor értékes tapasztalataival és élményeivel gazdagítsa.

— Én azt hiszem, hogy az ellenkezője az erkölcsi kötelességem.

— Ezt nem értem. A jövő államférfiai sokat tanulhatnak az Ön emlékirataiból és hibát kerülhetnek el ilyen módon.

Clémenceau lemondó mozdulatot tett: — Ugyan... mindig ugyanazokat a hibákat fogják elkövetni a politikusok. Láttam, hogy minden erőfeszitésem hiábavádo ezzel a fatalizmussal, ezzel a szkepticizmussal és embergyűlölettel szemben. Ezért felálltam. A ház s erre már barátságosabban mosolygott. Kezet szorított velem és apró lépéseivel kikerült az ajtóig. Most, hogy megszabadult tőlem, már nagyon kedves lett.

A TÖKÉLETES PATKÁNY-ÉS EGÉR-IRTÓSZER

Ratopax

Egy óvca kipunztítja házából az összes patkányokat és egereket kapható gyógyszerárakban és droguerikiában. Ár 115 Lei

Chemorom Institut Chimic Satu-Mare

Hölgyek figyelmébe!

Kérjük kötött Costum-kirak-tainkat megtekinteni.

ARAK:

Tiszta gyapju	Lei 1190.-
Kaschka gyapju	„ 1400.-
Gyapju Sport	„ 1500.-
Gyapju selyem	„ 1800.-

HELIOS

Harisnya és keztyű-áruház. — Fötér 7.

Select-Mozgó

Mai kezdettel vetíti
Harry Liedtke
közkedvelt művész legújabb és legnagyobb filmjét:

Nászut

(Mein Freund Harry)

elsőrangú szalonvígjáték. Bájos és mulattató jelenetek követik egymást. Harry Liedtke kedves és szép partnernője Maria Paudler, a közönség legújabb kedvence.

Műsor keretében

MORON

világhírű francia akrobata-komikus, ki a párisi „Champs-Élisées“-színházban, valamint a newyorki „Hippodromban“ hónapokon keresztül szerepelt. Műtatványai a legkülönösebb attrakciók közé tartozik.

Ujévi árjegyzék

Selyem Tulesz, sárga vagy ezüst bortnival felszerelve	600 lejtől
Gyapju	500 lejtől
Török gyapju Tulesz, sárga v. ezüst bortnival felsz.	500 lejtől
Barmicva, gyerektalesz, bortnival felszerelve	250 lejtől
Machzor, 9 drb., diszkótesben, egész évre, magyar, német vagy zsargon fordításban	650 - lej
Machzor, 4 darab, főünnepekre, diszkótesben, magyar, német vagy zsargon fordításban	300 - lej
Mirjam, diszkótesben 150, bőrimitáció 300, valódi bőr	500 - lej
lomkippur sapka, fehér libertin, arany v. ezüst díszel	120 - lej

Valamint mindenféle rituális cikket vidékre is postán azonnal pontosan küldök.

ANTON ROSENZWEIG

CLUJ, Piata Mihailu Viteazul 37-38. — (Saját ház)

Szerda, 1928
Angh
K
Gy
(Cluj-Kolo
Kelet tudós
tatásügyi mi
köszöntése a
kozatot add
közönyének.
tatásügyi mi
középiszkolai
kalmazásra
kozik, amely
mészetesen r
eserő szavak
kreált bakka
sára s néhány
tést tesz vég
kisebbségi a
bizalom s lo
juból s fölé
lescu minis
egyaláltalában
kal az emell
lyek interju
hatják.
— Az új
mondotta a
vatva, hogy
előkészített,
de valóban
értelmében.
A vād
A knm
hogy
Cluj-Kolo
tud. A kolo
raflan érde
nista per n
beni bontak
delelőtti tá
erőfeszítések
bász érdeké
rálta a véd
A h

Anghelescu miniszter kijelenti, hogy a bakkalaureátus programját még az idén módosítani fogja

Gyakorlati pályákra irányítja az ifjúságot az új közoktatásügyi törvény

(Cluj-Kolozsvár, szeptember 11. Az Új Kelet tudósítójától.) Anghelescu közoktatásügyi miniszter az új iskolai év beköszöntésére alkalmából hosszabb nyilatkozatot adott a liberálisok kolozsvári közlönyének a „Natiunea”-nak. A közoktatásügyi miniszter nyilatkozatában a középiskolai oktatásnak most először alkalmazásra kerülő reformjával foglalkozik, amelyről Anghelescu miniszter természetesen minden jót remél. Csak dícsérő szavakat talál a miniszter az általa kreált bakkalaureátus-rendszer méltóságára s néhány igen barátságos kijelentést tesz végül a kisebbségi iskolákról és kisebbségi állampolgárokról. Általában bizalom s lojalitás árad ebből az interjúból s fölöttébb szomorú, hogy Anghelescu miniszter gyakorlati politikája egyáltalában nincs összhangzásban azokkal az emelkedett princípiumokkal, amelyek interjúadás idején a minisztert áthatják.

— Az új közoktatásügyi reform — mondotta a miniszter — arra van hivatva, hogy ne csak holnapra alaposan előkészítet, művelt embereket neveljen, de valóban embereket adjon a szó igazi értelmében. Másik fontos pontja a re-

formnak az, hogy annak rendelkezése az ifjúság nagyrészt gyakorlati pályák felé irányítja. Új gimnáziumok és liceumok ezentúl csak egészen kivételes esetekben lesznek létesíthetők, maximálisan két párhuzamos osztály állítható fel ezután s az alsó osztályokba legfeljebb 50, a felsőbbekbe legfeljebb 40 tanuló iratkozhatik be. A közbeeső szelekciós vizsgák is sok tanulót foghatnak az ipar, kereskedelem és a gazdákodás felé irányítani.

— Az új közoktatásügyi reform nem akar specializáltakat nevelni, hanem általános kulturát akar adni a tanulóknak. Különös figyelmet fordít a testnevelésre és az állampolgári nevelésre. Magától értetődik, — mondotta Anghelescu miniszter, — hogy az új reform egyaránt vonatkozik úgy az állami, mint a magán-, természetesen a kisebbségi isko-

lákra is. Valóban nem lehet különbséget tenni az ország polgárai között, a közoktatást illetően mindannyiukra azok a rendelkezések alkalmazandók.

Ami a bakkalaureátust illeti, kijelentette Anghelescu miniszter, hogy mindinkább meggyőződik annak szükségességéről. A tanároknak legnagyobb része azon a véleményen van, hogy e vizsga nélkül államszervezetünkben valóságos zavar keletkezett volna amiatt, hogy kevesebb elő nem készített elemek kerülhettek volna felsőbb iskolákba. Elismeri viszont, hogy a bakkalaureátus programját módosítani kell s ez az új program még az év folyamán el is készül, úgy hogy az 1929 júniusában érettségiző tanulók már az új rendszer alapján teszik majd le a bakkalaureátust.

határozatát a hadbíró, mely a tárgyalás folytatását rendelte el, ugyanakkor pedig elrendelte a tanúknak elővezetési parancsral való azonnali elővezetését.

A határozat kihirdetése után, amely a vádlottak és a védők körében nagy csalódást keltett, Pacala ezredes tíz percre felfüggesztette a tárgyalást. Jövőre tizenegy óra után vonul be ismét a bíróság és a szokásos formalitások közzepette újból megnyitják az ülést.

Vita Chendi kapitány jelenléte körül

Mielőtt még az elnök a vádirat felolvasását elrendelte volna, Zissu bukaresti ügyvéd szót kért és védőtársai nevében éleshangú beszédben kelt ki az ellen, hogy Chendi sziguranca komiszár a vád asztalánál, az ügyész és a vizsgálóbíró között foglal helyet. Zissu ügyvéd szerint nem engedhető meg, hogy ama magasrangú és méltóságos helyen, ahol a hadsereg és a társadalom nevében az ügyész képviseli a vádat, helyet foglaljon a nyomozást vezető sziguranca komiszár. Másodszor tiltakozik az ellen, hogy Chendi komiszár egyáltalában a teremben tartózkodjék, hiszen tanúként szerepel a perben s így nem hallgathatja végig a tárgyalást.

Pacala ezredes nyomban intézkedik, hogy Chendi kapitány hagyja el a helyét majd az ügyésznek adja meg a szót, aki erőlyesen visszautasítja az ügyvédnek ama kijelentését, hogy a sziguranca a munkások ellen szervezett hadsereg volna és kijelenti, hogy a maga részéről lemond Chendi kapitány tanúkénti kihallgatásáról. A védelem azonban ragaszkodik a maga részéről Chendi tanúkénti kihallgatásáról és Aradi Victor külön is bejelenti, hogy Chendi kihallgatását kéri az ügyben, mire Pacala Chendit tanúnak minősíti és felkéri, hogy hagyja el a tárgyalótermet is.

Ezután Pacala ezredes helyt ad a vádirat felolvasásának, amely bevezetéképen a per vádlottait sorolja fel, mely meglepő vádakot sorakoztat fel az egyes szakszervezetek ellen.

Mit mond a vádirat?

A romániai kommunista párt feloszlata után — mondja a vádirat — a párt volt vezető tagjainak nagyrésze nem mondott le aktivitásáról és részben külföldön, részben pedig belföldön folytatják Románia társadalmi és politikai rendjének aláaknázására irányuló munkájukat. A külföldiek az ottani kommunista szervezetekkel vették fel az érintkezést, az itthoniak pedig elfoglalták a vezető helyeket az ugynevezett egységes szakszervezetekben és a jogi személyeknek elismert szervezetek védelme alatt a kommunista forradalom előkészítésén munkálkodnak. Ezek a) kapcsolatot tartanak a külföldi illegális kommunista szervezetekkel, b) lecsatlakoztak az angol orosz bizottsághoz, melynek célja az egész világ szakszervezeteinek egyetlen forradalmi szakszervezetbe való koncentrációja, c) lecsatlakoztak a moszkvai harmadik internacionáléhoz, d) az ifjúságot sport és kulturegyetlek örve alatt forradalmi szellemben nevelik, e) a munkások között kommunista tüzfészeket csinálnak, f) a munkások gyermekeit sajátos szertartás szerint keresztelik és részükre speciális keresztnevet adnak, g) a szakszervezetek keretében a kommunista párt szervezetét erősítik, h) értékeket gyűjtöttek a „vörös alap” javára, i) ifjú munkáscsoportokat létesítettek a kommunista munkásszervezetek részére, k) különböző utakon kapcsolatokat tartanak fenn nemzetközi munkásszervezetekkel, ahonnan nyomtatványokat és diaposzitivéket kapnak illegális propaganda céljaira.

Ezután a vádirat a vádlottaknak a perben való szerepléseit ismerteti. A vádirat több csoportra osztja a perben résztvevő vádlottakat, amelyek mint különálló mozaikok alkotják a husz gőpírt oldalra terjedő vádirat terjedelmes anyagát. Az első csoportban a „Phobus” nagyváradi vasgyár tizennégy munkása szerepel, akik egy sztrájkjal kapcsolatosan kerültek a kommunista propaganda vádjára alá. A második csoportban

A vád és védelem heves összecsapása után a hadbírósság kommunista-per folytatása mellett döntött

A kommunista-per második napján a védők újból elkövettek mindent, hogy a tanúk meg nem jelenése miatt a tárgyalást elhalasszák. Felolvasták a huszoldalas vádiratot

(Cluj-Kolozsvár, szept. 11. Az Új Kelet tud.) A kolozsvári hadbírósság előtt pártatlan érdeklődés mellett folyó kommunista per mai tárgyalásán már érdemében bontakoztak ki a per részletei. A délelőtti tárgyaláson a védelem óriási erőfeszítéseket tett a tárgyalás elhalasztása érdekében, de a bíróság nem honorálta a védők álláspontját.

A hatalmas jogi viták izgalmas levezetésében teljes volt a harc a vád és védelem között, végeredménye pedig az lett, hogy a hadbírósság elhatározta a tárgyalás folytatását. A hadbírósság döntése nagyon meglehetősen a védelem munkáját, mert a nagyszámúban távolmaradt tanúk sokszor hiányozni fognak a bizonyítékok felmutatásánál.

ditja az ügyész ellen. Az ügyész és a védők előtt is néhány perc múlva már bizonyosságban állnak a súlyos jogi kérdések, míg végül is Paraschivescu bukaresti ügyvéd frappáns jogi érveléssel szedi izekre a vád álláspontját és logikusan egymásmellé sorakoztatott kúriai döntvények alapján fejti ki a tárgyalás elhalasztásának szükségességét.

Végül is az ügyvédek hivalkoznak arra, hogy

a védelem korántsem akarja az ügyet elnyújtani és a vádlottak érdeke mellett magasabb jogi szempontok vezetik akkor, amikor a tanúk jelenlétéhez ragaszkodik, hiszen a fontos tanúk vallomása nélkül nem kaphat objektív képet a bíróság.

A vád javaslata a védelem szerint azért sem teljesíthető, hiszen a tanúk egy része külföldi, másrésze jelenleg nem található otthonában és így

szombatira elővezetési parancsral kényszerítsék megjelenésre.

Az ügyész replikája után a védők egyre szenvedélyesebb hangon tartják fenn indítványukat és egy halom jogi terminus technikus és döntvényyszámot citálnak annak bizonyítására, hogy a tárgyalás a tanúk meg nem jelenése esetén nem tartható meg. Az ügyész felolvassa és románra fordítja egy francia törvény szakasz első felét a maga igazának bizonyítására, mire a védelem ugyanannak a paragrafusnak másik felét for-

A hadbírósság a védelem összes pergyátló indítványait visszautasította

A tárgyalás megnyitása után sora emelkedtek szólásra a védők és alapos jogi fejtegetésekkel tarkított beszédeikben a tárgyalás elhalasztását kérték tekintettel arra, hogy a védelem által megidézett tanúk nagyrésze nem jelent meg a tárgyaláson. A védők hivatkoztak arra, hogy a védelem pusztán a tanúk vallomásán épülhet fel és így ha a tárgyalást nem halasztják el a védelmet megfosztják egyetlen lehetőségétől. Popa Adam hivatkozik a per külföldi vonatkozásaira, E szempontból a vádiratnak sikerült konfuziót teremtenie és a neves külföldi személyiségek vezetése alatt álló „Arbeiter Hilfe”-t kommunista szervezetnek állítja be.

E kérdés körül szenvedélyes vita fejlődik ki a védelem és a vád képviselője között. A vitához szót kérnek a vádlottak és előbb Uhlmann jelent be, hogy neki nemcsak a tanui, de a védője is hiányzik, majd dr. Rozvány fejti ki, hogy a tanúk meg nem jelenése milyen hátrányos helyzetbe hozza a vádlottakat és azt kéri, hogy a főtárgyalási napra nemcsak a védelem meg nem jelent tagjait, de szembesítés céljából a vád tanuit is idézzék be, mert

a vád egyes tanui a választások elő-

estjének speciális atmoszférájában olyan deklarációt tettek, amelyeket most utóbb bizonyára nem tartandónak fenn.

Paragrafus-ista a vád és védelem között

Negulescu királyi ügyész replikájában olyan francia és román döntvényeket citál, amelyek a bíróság szuverén döntésére bízzák, hogy ragaszkodik a meg nem jelent tanúk kihallgatásához is. Ennek alapján kéri a védelem indítványának elutasítását és azt a közvetítő indítványt teszi, hogy a meg nem jelen tanúkat

szombatira elővezetési parancsral kényszerítsék megjelenésre.

Az ügyész replikája után a védők egyre szenvedélyesebb hangon tartják fenn indítványukat és egy halom jogi terminus technikus és döntvényyszámot citálnak annak bizonyítására, hogy a tárgyalás a tanúk meg nem jelenése esetén nem tartható meg. Az ügyész felolvassa és románra fordítja egy francia törvény szakasz első felét a maga igazának bizonyítására, mire a védelem ugyanannak a paragrafusnak másik felét for-

Holnaptól kezdődőleg

CORSO Draga Masina

(Kormányzó szeretőj...)

A belgrádi tragédia filmre feldolgozva. Ere'el orosz kórossal és balajka kísérettel. Főszerepben: MAGDA SONJA.

Mérsékelttel felemelt helyárrakkal. Szabad és kedv. jegyek nem érvényesek.

Értesitem

a nagyérdemű vásárló közönséget, hogy **párisi és londoni** bevásárlási utamról visszaérkeztem és a

legújabb őszi és téli

divatujdonságokat beszereztem.

Külön osztály szőnyegek, függönyök, garnitúrák és butorkelmékben!

Kérem kirakataim szíves megtekintését!

Telefon **4-79** Telefon

Szabó Jenő

CLUJ-KOLOZSVÁR

Raktárra érkeztek

angol, francia, kabát- és kosztüm-szővetek, ruhakaszák, divatselymek és Scharmozok.

Férfi öltöny- és kabát-

szövetek d u s v á l a s z t é k b a n !

Külön osztály szőnyegek, függönyök, garnitúrák és butorkelmékben!

dr. Rozvány Jenő, Ullmann Sándor, és Czeller Lajos vezetésével hét nagyvárad munkás és intellektuel szerepel, akik mint a falusi városi dolgozók blokkjának delegátusai az elmúlt választásokon lettek vád alá helyezve. A következő csoport az úgynevezett „vörös segély” akció propagálójából rekrutálódik. A vádirat szerint Müller Jenő, Bukova Ferenc, dr. Havas Andor és számosan vettek még részt ebben az akcióban. Dan Istvánt, a szakszervezetek kolozsvári titkárát, szintén agitációval vádolják. Bünjelként

néhány általa megírt levelet mutatnak fel ellene.

A negyedik csoportban az Aradi-ügy szerepel, amelyet az Uj Kelet többször részletesen ismertett. Az ötödik csoportban mindazok szerepelnek, akik az úgynevezett „vörös segély” akcióban dolgoznak és pedig Gembác Frigyes, Avramescu Dávid, Foris István, dr. Gellért Mór stb. Ezeknek a vádirat szerint állandó összaköttetésük volt a külföldi „vörös segély” szervezettel. A hatodik

csoportba a vádlottaknak tekintélyes részét sorozza a vádirat, akik a kommunista illegális szervezetben tevékenykedtek. Végül az emlékezetes nagyvárad kommunista letartóztatások vádlottaival foglalkozik a vádirat, amelyet az Uj Kelet annakidején teljes részletességgel ismertett.

Délután félkettőkor ért véget a vádirat felolvasása, amikor Pacala ezredes bejelentette, hogy a tárgyalás folytatását szerda reggel félkilencre napolja el.

Milyen módon és joggal foglalkoznak a Népszövetség a kisebbségek védelmével? Erre a kérdésnek egyelőre nem van egyszerű válasza, hanem csupán különböző szerződéseket tartalmazó jogszabályok vannak, amelyeket az érdekelt államok kötöttek egymással és ezeket a szerződéseket a Népszövetség védelme alá helyezték. Ezeknek a szerződéseknek a rendelkezései tehát nem módosíthatók és meg nem változtathatók az érdekeltek hozzájárulása nélkül.

Jogi szempontból tárgyalva a kérdést, a helyzet az, hogy az egyezségi okmány sem jogot, sem kötelességet nem állapít meg egy speciális kisebbségi bizottság létesítésére. Politikai szempontból pedig csatlakozom Briand tegnapi nyilatkozatához, amelyben megállapítja, hogy a kisebbségeknek ma sokkal jobba helyzetük, mint volt a háború előtt, viszont nem szabad megengedni, hogy a kisebbségi jogokból zavart keltő és a békére veszedelemmel járó elem legyen. Különben is a Népszövetségnek nincsen joga arra, hogy két kategóriára ossza tagjait: szabad nemzetekre és bizottságok által adminisztrált nemzetekre.

Osszki beszédét a kisantant-delegátusok megtapsolták, de a többi delegátus hirtelen felbuzgózkodott minden véleménynyilvánítástól.

A locarnói békepolitika bukásának minősítik Briand németellenes beszédét

A párisi sajtó egyrésze, valamint a berlini és londoni sajtó is elítéli a francia külügyminiszter párfordulását. A kisantant ellenzi az állandó kisebbségi bizottság felállítását

Genf, szeptember 11. Briand francia külügyminiszter tegnapi nagy beszéde, amelyben válaszolt Müller-Franken német kancellárnak az általános leszerelést és a kisebbségek védelmét energikusan sürgető beszédére, kinos felháborítást keltett nemcsak népszövetségi körökben, hanem az egész világ politikáiban. A tegnapi nap valójában meghozta azt a nagy meglepetést, amelyről már előzőleg híre járt, hogy Briand valamit tartogat a Németországgal való közeledés kérdésében. Csak hogy ez a meglepetés egyáltalán nem volt az, amit vártak, Briand ugyanis többek között azzal indokolta meg, hogy a többi hatalmak miért nem szereinelik le, hogy ennek főleg az az oka, hogy egyes államok bizonyos ideig nem teljesítették a kötelezettségeiket. Németország ma már csakugyan leszerelt, de ezen a ponton is fenntartással él Briand, aki azt állítja, hogy a százezer főnyi német millícia csak kerethadsereg, csupa tiszt és altiszt, amelybe egy óriási tartalékot hármikör könnyen fegyverbe lehet helyezni. Eppen ezért Briand azt hangsúlyozta, hogy a további fegyverkezést meg lehet állítani, de azon túlmenően még nem lehet. Ami pedig a kisebbségi kérdést illeti, — mondotta Briand — a Népszövetségnek nagyon kell vigyázni erre a kényes problémára, mert nem engedhető meg, hogy ebből tökéletlen kovacsokjanak az érdekelt államok szilárd alapjainak megrendülésére.

A „nagy csatlódás”

Briand beszéde, mint Berlinből jelentik, német politikai körökben általános visszatetszést keltett és rendkívül kedvezőtlen hatást váltott ki. Briand a sajtó részére adott nyilatkozatában utólag igyekezett ugyan bizonyos fogakig tompítani beszédének élet, ez a kimagvarázkodás azonban nem hozta meg a kívánt eredményt. A Vossische Zeitung a beszéddel kapcsolatban Nagy csatlódás címmel hosszabb cikkben kommentálja Briand kijelentéseit. A lap megállapítja, hogy ez a beszéd

egyáltalán nem használt Briand tekintélyének, sőt igen sok szimpátiát elhárított tőle. A Germania következőképpen írja: »Briand beszéde újabb bizonyítéka annak, hogy Európa politikai konstellációja az utóbbi hetekben erősen megváltozott». Hasonló szellemben ír az Allgemeine Zeitung, amely szerint Briand beszéde hatalmas kálapáncsútt volt a békés megegyezés s Locarnó politikájának épületén. Ugyan ilyen tónusban ír az egész baloldali sajtó és a Deutsche Tageszeitung is, amely megállapítja, hogy Briand beszédénél világosabban nem lehetett volna bebizonyítani azt, hogy Locarno és Thoiry nem volt fair play.

Londonban is elítélik Briand beszédét

London, szeptember 11. Az angol sajtó is élesen bírálja meg Briand váraflán párfordulását. A londoni lapok kiemelik, hogy Franciaország még mindig nem teljesítette a locarnói szerződésben vállalt kötelezettségeit, ezzel szemben a jóvátételi követelések sürgős teljesítését kívánja. Ennek az a magyarázata, hogy Franciaország új erődtényeket és várendszert akar az északi határon kiépíteni.

A francia jobboldal tapsol

Páris, szeptember 11. Briand tegnapi beszédének a francia sajtóban is hatalmas visszhangja támadt. Általánosságban azt tartják, hogy ez a beszéd csak bevezetője egy nagyjelentőségű diplomáciai akciónak. Természetes, hogy a baloldali sajtó nagy zavarban van és ennek megfelelően ír a beszédéről, amelytől a német-francia közeledés eddig eredményeit félti. Ugyanekkor a jobboldali lapok a káröröm hangján dicsérik Briandt amiatt, hogy tisztá helyzetet teremtett és a Rajna-vidék kiürítése tekintetében minden homályt eloszlato.

Osszki cseh delegátus a kisebbségi kérdéstről

Genf, szeptember 11. A Népszövetség mai közgyűlésén Osszki cseh delegátus válaszolt Delaerts holland kiküldöttnek a nemzeti kisebbségek fokozottabb védel-

méről szóló javaslatára. Delaerts tudvalevően azt indítványozta, hogy a Népszövetségben állandó kisebbségi bizottságot állítsanak fel a kisebbségek panaszainak orvoslására. A cseh delegátus a javaslat ellen foglalt állást és többek között ezeket mondotta:

Szeptember 21-ére összehívták Kolozsvár város nagytanácsának ülését

A drágaság letörése és a autotaxik bevezetése is szerepeini fog a napirenden

(Cluj-Kolozsvár, szept. 11. Az Uj Kelet tud.) Kolozsvár városi tanácsának állandó választmánya ma délelőn tartott ülésén elhatározta, hogy szeptember 21-ére összehívja a nagytanácsot amely számos összegyűlemlott ügyben lesz hivatalosan dönteni.

A 21. és 24-ig tartó közgyűlésen az óba fognak kerülni az állandó választmány által az utóbbi időben vitatott kérdések, amelyeknek végleges elintézése a nagytanácsra tartozik.

Többek között a város által megkezdett építkezések ügyében fog jelentős határozatokat hozni a nagytanács. Így például a Rudolf-uti hidhoz vezető utastek kiszájtítása ügyében fog dönteni és határozni fog afelett, hogy a hidhoz vezető utcák építésének megkezdése érdekében melyik házakat bontsák le. A tanács ezenkívül valószínűleg elfogja határozni a város mindazon ingatlanainak értékesítését, amelyek semmilyen hasznót nem hajtának. Ennek révén a város ugyanis 8 millió lejnyi összeghez juthatna. A nagytanács az állandó választmány javaslatára kérni fogja a belügyminisztériumot, hogy a megszavazott öt és fél millió lejes rendkívüli hitelből négy és fél milliót bocsásson a város rendelkezésére, hogy a Rudolf-uti hídnál, valamint a járványkórháznál megkezdett munkálatokat tovább folytathassák.

Második olvasásban ezuttal kerül a nagytanács elé a telepádó, valamint a

többi illetékek leszállításának kérdése, amelyben a nagytanács véglegesen fog dönteni.

A különböző javaslatok során a nagytanács foglalkozni fog, többek között az egyre növekvő drágaság s egyben a maximális árak kérdésével, az autotaxik bevezetésének ügyével s végül az utóbbi időben nagy port felvert városi tisztviselő kérdéssel.

A nagytanács ülésére mindegyik ügyosztály külön készíti el jelentését, hogy ezáltal a napirendre kerülő ügyek jobban meg legyenek világítva és hogy a tanács tagjai tisztában legyenek azzal, hogy az egyes jelentések részleteit pontosan ki vállalja a felelősséget és ki tudja megadni a pontos információt.

Itt említjük meg, hogy Mihali polgármester holnap Simon városi tanácsossal Bukarestbe utazik, ahol a Consiliul Superior adminisztratív ülésen részt fog venni. Értesülésünk szerint erre az ülésre az ország összes polgármestere meghívást kaptak, hogy az utóbbi időben oly sok anomáliára okot adó közigazgatási tisztviselők helyzetét végleg tisztázzák.

A kolozsvári háztulajdonosok szövetségének választmányaj szeptember 23-ra közgyűlést hívott össze a Kereskedelmi és Iparkamarába, ahol a vizórákkal kapcsolatos anomáliák kerülnek nyilvános megtárgyalásra.

— Lond
telefonkáb
tik, hogy t
alatti telef
gyorsan is
el. A tűz
hézségeke
kokal szá
ba, ahol ó
rült mega
jedését ig
tük az als
megsemmi
Anglia kö
tén megs
— Olas
Curtea de
tik: Franc
nok háron
tözkodik
I tractoria
tének az
nap fia é
társaságá
ni. A gép
sáncha. A
kocsi ron
sulyos sé

Tiszta

— A F
átépítési
nyára elől
istentszél
tök lesz
letek ren
jén, délut
napján 4
Újv más
délelőti 9
Imaszéke
tök. Fegy
fegy nélkül
a templon
róság.

— Meg
Kórház é
napja, ho
egyesület
a vidéki
jeződött
most már
ép a nyíl
nappal az
után mos
előre 32
modern
legsürgős
téteteket
lyeztessé
nek ninc
kumi ke
zést a le
cserei Em
akinek a
az építke
felelő les
felszerel
nyelnek,
által fela
nyesen
nincsone
lik, hogy
az egy
egyedül
jűk fel,
ezer lejt
leit, a z
hítközse
tesen 13
dr. West
golkodás
let vég
tott ü
Wezel
dr. Ador
gresszus
jának e
figyében
désükre
beli tag
* Meg
áruháza,
uri diva
betők. C
14. az E

— A F
átépítési
nyára elől
istentszél
tök lesz
letek ren
jén, délut
napján 4
Újv más
délelőti 9
Imaszéke
tök. Fegy
fegy nélkül
a templon
róság.

Hird

Post
20 %

A MATILD-viz tisztítja a vért

Közgazdaság

Takarmányokban is rekord-termést jelentenek Amerikából

A tengerentuli országok exportjától remélik a túlhalt takarmányárak visszaesését

(Cluj-Kolozsvár, szeptember 11. Az Uj Kelet tudósítójától.) A világszerte tapasztalható takarmányhiány komoly gondot okoz a gazdasági élet minden rétegében, mert a közvetlenül érdekelt termelési ágak produktumainak drágulása az árak általános emelkedését vonja maga után. Az egyes államok különböző intézkedésekkel igyekeznek takarmányszükségletüket biztosítani. Csehszlovákia és Ausztria már betiltotta, illetve megszorította egy a szalás, mint az egyéb takarmányok kivételét, azonkívül az importnál részben, vagy egészen eltörölték a vámokat és egyéb könnyítéseket is léptettek életbe. Magyarországon a szalás takarmány kivételét speciális engedélyhez köztették és ugyanakkor erős vásárlás indult meg külföldi takarmányokban. Ujabban nálunk is egyre erősebben követelik a takarmánylisztek és egyéb takarmányfélék kivételének betiltását, valamint a külföldi tengeri behozatalának megköny-

nyitását. A takarmányhiány következtében az összes piacokon állandóan emelkedik a zsir ára, ami egyéb élelmiszerek drágulását is maga után vonja.

Epevezért annál nagyobb érdeklődésre tarthat számot az a legújabb jelentés, amely arról számol be, hogy a tengerentuli országokban nemcsak a gabonatermés volt kitűnő, hanem takarmányokban is rekordtermésre számíthatnak. Egyedül az Egyesült Államokban az idén 280 millió bushellel több zab termett, mint tavaly, azonkívül a tengertermést 3 milliárd bushelre becsülik, ami körülbelül 77 millió tonnának felel meg, vagyis 7 millió tonnával több a tavalyi termésnél. Kanadából is fantasztikus számokat jelentenek, amiből arra lehet következtetni, hogy a takarmányhiány, ha átmenetileg súlyosan érzeteti is káros hatásait, rövidesen megszűnik az egész világpiacon, mihelyt a tengerentuli államokból megindul a kivitel.

Emelkedik a magyar liszlexport. Budapestről jelentik: A magyarországi malomipar üzleti helyzete az osztrák lisztvámok felemelésének ellenére várakozáson felül kedvezően alakul. A buzaexport kisebb visszaesése mellett a magyar malomok a külföldi elsősorban az osztrák és csehszlovák piacokon visszanyerték versenyképességüket. A magyar malomok versenyképességét elsősorban arra lehet visszavezetni, hogy a takarmányhiány következtében igen magas korpaárakat lehet elérni. Míg a buza ára 27 pengő, addig a korpa ára 21 pengő körül mozog és az így elérhető nagy haszon folytán a malomok abban a helyzetben vannak, hogy a lisztjeiket olcsóbban is exportálhatják nemcsak Ausztriába és Csehszlovákiába, hanem Lengyelországba is. Az utóbbi időben a varsói kormány intézkedése folytán a Lengyelországba irányuló liszt-kivitel nehézségekbe ütközik. A magyarországi malmok tavaly összesen 1.8 millió mázsá gabonát vásároltak, míg az idén már eddig csak buzában 1.2 millió mázsát szereztek be a megjavult exportlehetőségekre való tekintettel, mert a megőrölt gabona legnagyobb részben külföldre kerül. Az elmúlt évben, amikor a magyar malomipar helyzete különösen kedvezőtlenül alakult, az a terv merült fel, hogy a magyar liszt-kivitel exportprémiumokkal fogja a kormány elősegíteni, ez a terv azonban az exportüzlet váratlanul kedvező alakulása folytán nem került megvalósításra.

Kartell-tárgyalások a közép-európai papír-iparban. Bécsből jelentik: Az osztrák, csehszlovák és az északi újságpapírgyárak között hosszabb idő óta él a konkurencia folyik a közép és dél-európai piacokért. Az elfajult verseny kiküszöbölésére tárgyalások indultak meg az érdekeltek között. A tárgyalások már meglehetősen előrehaladott stádiumban vannak és arra irányulnak hogy az említett államok papír-ipara megegyezésre jusson a közép- és dél-európai piacok, elsősorban Magyarországra, Jugoszlávia és Bulgária területei felosztása tekintetében. Ezzel párhuzamosan a német papír- és újságpapírgyárakkal az újságpapírexport szabályozásáról. A romániai papírfokvasztást ezek a tárgyalások csak közvetve érdeklik, mihelyt a horribilis vámsok miatt külföldi papírt alig lehet behozni és legfeljebb arról lehet szó, hogy a közép-európai kartellre való hivatkozással a belföldi kartell megint fel fogja emelni az amugyis indokolatlanul magas papírárakat.

Hismasters gramofon
Marosvásárhelyen, Révész Ernő

Mirdessen az Uj Keletben

TÖZSDE

DEVIZAK	Kolozsvár	Valutapiac 1928 szeptember 12 (Rador)							
		Zürich		Páris	Bukarest	Budapest	Bécs	Prága	Newyork
		Nyitás	Zárlat						
Zürich	3185-3190	—	—	493	3178	1104250	13665	649825	1926
Newyork	163-1625	51937	51987	2561	16475	57360	70980	3375	—
London	813-804	251.25	251.975	13423	80050	278275	241325	16376	48509
Páris	643-650	2028	202825	—	14475	2240	2711	13177	39050
Milano	868-870	2717	2716	134	864.0	3000	3711	17656	52312
Prága	490-492	1539	1539	—	4925	169375	2103	—	29650
Budapest	3884-2890	9053	905550	—	2880	—	12371	—	—
Belgrád	—	913	91275	—	291	—	12371	58830	—
Bukarest	—	316	316	1560	—	10825	1247	593350	176
Varsó	—	582250	5820	—	—	349	431	2055	6150
Bécs	2330-2335	7318	7317	—	1875	6430	7957	3782750	—
Berlin	3940-3945	12374	12375	—	2327	80375	—	47541	—
					3935	43667	16308	80337	—

Száz lej artoiyama: Zürich (100) 316, Paris 1560, Budapest 34, Bécs 43175, Prága 2055

Megnyilt a RECORD-SÖRCSARNOK Cluj, str. Iuliu Maniu (v. Szentegyház-u.) 3. szám alatt!

A Record-sörcsarnokban kizárólag a Temesvári Sörfőzde Record-Special és English Porter sörei kerülnek csapolásra!

Elsőrendű konyha Estéknént Puskás Béla zenekara hangversenyez. Uradalmi borok Szolid kiszolgálás

Éveken keresztül folyton deklamáltam: „Kincs a Zephyr-kályha és folyton csak álltam. Most, hogy már mindenütt „Zephyr“ kályhák állnak, átengedem helyem az új Makk-ásznak! Mert: „Zephyr“-kályhával fűt Ma már a Makk-ász is, Ha jó kályhát akar, Szerezze be már is!

10 jut egy normal szobá **24** órára.

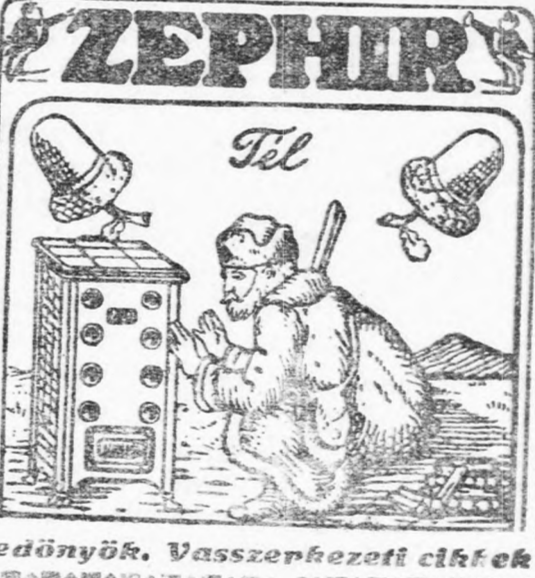
Leggazdaságosabb, leg-higiénikusabb! Világ-szabadalom.

Tartóssága örökös! Tíz éves garancia!

Arlapot készséggel küld: **ISZANTÓ DEZSŐ ÉS FIA** redőny és kályhagyára.

Oradea, Str. Marasesti 8. - Telefon 4-91. Városi iroda: Strada Avram Jancu 8. szám.

Ácéllemezzredőnyök. Esslingeni faredőnyök. Vasszerkezeti cikkek

Iskolás

leányának v. fiának

Iskolás harisnyát

Iskolás szvettereket

Iskolás egyenruhát

Iskolás egyensapkát

Iskolás egyenkötények

valamint

Iskolai intézetekben előírtasos

ágyneműt és fehérneműt szolid áron és tartós kivitelben, csak a

Hercules - Áruházban

Cluj, Cal. Reg. Ferdinand 12. vásároljon.

Dr Mandel fordító iroda Str. Ratiu (Kötő-u.) 3. Telefon 831. Román, angol francia, német fordítások, levelek, kérvények, periratok, tudományos, irodalmi, műszaki cikkek stb. Másolások sokszorosítások.

Hány komédia a n

Egy név 1927. év n... eles elég... visszaesés... 1926-ban... ben 322... könyvben... volt: trag... színmű, s... vigjűték 3... barédarab... moly és 1... a 322 dar... tárgy az... renaissance... század 26... lággháboru... kezdetétől... tárgyú ve... kus tárgy... tárgy 35.

A törté... 17. és 18... történeti... felolgoz... tes, III. C... nardo da... stein, Nag... Pestalozzi... asszony, I... II. Lajos, alakjait.

A korai... ket. A po... szép és é... ni időkb... wie lebec... Kihn: „J... rajában... ja Rössle... című dar... A bibli... övvegye... dolgozták.

A mese... karácsony... tékokból... per: Ki?... nak fogta... ujra szin... A halál f... ták fel.

Egy bájt... darabot i... hogy fen... előnyom... visszafel... másik író... egymás... gol király... phiben.

A mai... szerelem... változatos... nő már v... A foglal... zűl legfö... iskoláról... tén hat d... két darab... valalnok... élete is s... vezetes D... fele tárgy... A 224... meg — l...

és k...

IRÓK ÉS IRÁSOK

Hány drámát, vigjátékot, komédiát és egyebet irtak a németek 1927-ben?

Egy német folyóirat most számol be az 1927. év német drámai terméséről. A terület elég nagy, bár az 1926. évhez képest visszaesés mutatkozik. Amíg ugyanis 1926-ban 393 színdarab keletkezett, 1927-ben 322. Előadtak 224 darabot, csak könyvben jelent meg 98. Műfaj szerint volt: tragedia, dráma, tragikomédia 87, színmű, színjáték 85, komédia, bohózat 70, vigjáték 32, mese 21, népszínmű 14, kabarédarab 13. Irtak tárgy szerint 186 komoly és 136 vig darabot. Tárgyak szerint a 322 darab így oszlik meg: történelmi tárgy az ókorból 8, a középkorból 22, a renaissance reformáció 10, a 17. és 18. század 26, a francia forradalomtól a világháború kitöréséig 17, a világháború kezdetétől máig 12, összesen 95. Bibliai tárgyú volt 10, mese, móda, fantaszti-kus tárgy 40, mai tárgy 141, ismeretlen tárgy 35.

A történelmi idők közül a költőket a 17. és 18. század vonzotta legjobban. A történelmi és irodalmi személyek közül feldolgozták: Penelope, Phidias, Sokrates, III. Ottó, IV. Henrik, Zwiagli, Lionardo da Vinci, Don Quichote, Wallenstein, Nagy Frigyes, Dubarry, Potemkin, Pestalozzi Goethe anyja, Mozart, Roland asszony, Napoleon, Beethoven, Multatuli, II. Lajos, Tolstoj és II. Miklós orosz cári alakjait.

A korai középkor is vonzotta a költőket. A pogányság és kereszténység harca szép és érdekes téma. A forradalom utáni időkben vette tárgyát Tollev: „Hoppla wie leben“ című drámájában és Hans Kihn: „Jenny steigt empor“ című darabjában. A parlamentári pártokat gúnyolja Rössle: „Enbiete mich als Kandidat“ című darabja.

A bibliai drámák tárgyai: Saul, Saul özvegye, Eszter, Mária és Jézus. De feldolgozták már a kommerspüthi csudát is.

A mesejátékok leginkább a megszokott karácsonyi és husvétii játékok. A bábjátékokból is több próbát tettek. Will Vesper: „Ki? kít?“ című vigjátékát bábjátéknak fogta fel a rendező. A Haláltáncot újra színpadra hozták. Selma Lagerlöf: A halál fuvarosát legendás játékoknak fogták fel.

Egy bátor író — Hans Christiansen — darabot irt „Frauenstaat“ címmel arról, hogy fenyegeti a férfiak jogait a nők előrenyomulása, miáltal az emberiség visszafejlődése fog bekövetkezni. Egy másik író — Gustav Reichert — 1853-ban egymás mellé hozza Juno, Victoria angol királynő, —antippe alakjait — Delphiben.

A mai napokat tárgyaló drámákban a szerelem a fő tárgy. Természetesen a legváltozatosabb formában. A kenyérkereső nő már vigjátéki és bohózáti alak lett. A foglalkozásokat feltüntetett darabok közül legtöbb a művészi életéről szól. Az iskoláról és az iskola problémáiról szintén hat darab szól. A boxolók is kaptak két darabot, az orvosok csak egyet. A hivatalnokok csak háromat. A szélhámos élete is szerepel. Fulda irt darabot a nevezetes Domela életéről. Azután különfele tárgyak szerepelnek.

A 224 előadás 84 város közt oszlik meg — boldog németek! — és 130 szí-

ház adta elő ezeket. 1926-ban 90 városban 150 színház, Elöl áll természetesen Berlin 25 darabbal (1926-ban 31). Bécs 16 darabbal (1926-ban 14), Hamburg 13, (1926-ban 12), Drezda 10, előző évben is 10, Leipzig 8, Köln 7 darabbal. Hat darabot adtak el: Bréma, München és Krefeld. Öt darabbal Breslau, Frankfurt a. M., Krefeld és Mannheim.

Berlinben 17 színház között oszlanak meg a darabok. Bécsben 9, Hamburgban 5, Drezdán, München, Leipzig 3, Kölnben 2. A bemutatók száma szerint a sorrend a következő: Krefeld 6, Berlin, a komikusok színháza, Thalia; Hamburg: Régi Színház; Leipzig, Mannheim: Nemzeti Színház öt-öt darab. Breslau: Lobe Színház, Drámai Színház; Bréma: Godesberg;

Köln: Kamara Színház; München: Renaissance Színház; Bécs: négy darab. Csehország német színpadjai 11. Svájc német színpadjai ellenben csak 4 darabot mutatnak be.

A 224 darabbal szemben 77 fordított darab van. Ebből 27 francia, 23 angol és amerikai, 10 olasz, 7 orosz és a többi 10 skandináv, magyar és egyéb.

Titokzatos kétmillió font után ásnak hónapok óta egy palesztinai városka arab lakói

Fantasztikus aranyláz lett urrá Djenjin városkában, ahol Vilmos császár aranyait kutatják

(Cluj-Kolozsvár, szept. 11. Az Uj Kelet tud.) Az egyik bécsi lapban látott napvilágot az alábbi változatú nem minden nap érdekeségű történet. Egy kis palesztinai arab városkáról szól ez a történet, amelynek lakosságát hónapokkal ezelőtt elfogta az aranyláz. Egy szimpla verzió a város határában elásott állítólagos kincsekről megbabonázta, szinte megrészegítette az egész városka lakosságát s most gazdag és szegény öreg és fiatal, férfi és nő napokon, sőt éjszéken lankadatlanul ásnak-ásnak egy nem ítélt kincsantom után.

A rejtelmes éjszakai visszavonulás

Haifa és Jeruzsálem között fekszik Djenjin arab városka. A világháborúban ez a kis fészek német, török csapatok vezérkarának főhadiszállásává avanzsált. A központi hatalmak csapatai Galleát védtek ezen a ponton egy Nablus Djenjin vonalon fenyegető angol támadás elloca. A demoralizált török csapatok azonban a Jaffa és Jeruzsálem felől előre nyomuló angol haderőkkel szemben nem sokáig tudták tartani a vonalat, a front áttört és minthogy Afule felől az angol lovasság oldaltámadását jelezték, a vezérkar kénytelen volt Djenjint gyorsan kiüríteni. Szabályos visszavonulásra már nem is maradt idő, a löszér és hadi felszerelés legnagyobb részét fel kellett adozni és a parancsoló tábornok is csak hajszálon mulott, hogy áldozata nem lett az angol lovasság döntő attackjának.

Az egész a nagy háború kis, jelentéktelen epizódjának látszik s az is maradt volna, ha az arabok fantáziája a kiürítés körülményeit nem ruházta fel misztikus elképzelésekkel. A német-török csapatok ugyanis viharos, sötét éjszákán ürítették ki Djenjint. A városban még egy gyertyát sem volt szabad meggyújtani és a pionérek titokzatos ásatásokat végeztek a város különböző pontjain. Ezek az ásatások különösen mély beágyazást hagytak pátra a városka lakóinak lelkeiben. Rövidesen beszélni kezdtek, hogy az emlékezetes kiürítés éjszakáján a németek kétmillió aranyfontot ástak el Djenjinben. Először csak suttogva járt szájról szájra ez a verzió, később meggyőződés lett belőle. A hír tovább terjedt s a djenjinek rövidesen dicsékedhetek azzal, hogy „már Beer Sevában is tudják, hogy milyen nagy kincset rejtteget Djenjin városka.“

Ásni kezdenek Djenjinben

Es megkezdődött a hajsz a az elásott kétmillió font a mesebeli Niebelungi kincsek után. A ház környékét, amelyben a

főhadiszállás tanyázott, az utolsó négyzetcentiméterig felásták. Soha a djenjini parasztek olyan mélyre nem ástak még, de a pénz csak nem akart napfényre kerülni. „A németek ravaszok“ — mondták a kincsvágyó djenjinek, — nem ástak el a pénzt oda, ahol az könnyen megtalálható. „És elkezdtek lázasan ásni az elrejtett kincs után a városon kívül, a város határában lévő szántóföldeken, különösen a vasúti állomás irányában. Djenjin környéke rövidesen úgy kezdett ki, mint egy tűzsergei előkészítő, vagy egy földregés után. Már már hajba kaptak a szákmány elosztása fölött is, senki sem akarta a legöregebb djenjinek, az ősz Huszeinnak azon indítványát elfogadni, hogy a kétmillió fontot egyetlen részletekben osszák el a djenjini családok között.

— Hogy nekem csak kétszáz font jusson? — horkantak fel azok, akik a legtöbbet ástak s akiknek legtöbb volt a türelmük. Djenjinnek nem egy polgára éjnek idején kiosont az ásásokhoz, hogy a munkát a sötétben folytassa abban a reményben, hogy egymaga akad rá az áhitott aranyra. A kétmillió font azonban megmakacsolta magát és azért se akart előkörülni. Juszit sem. Egy német újságíró meglátogatta Djenjint épen abban az időben, amikor az aranyláz a legdühösebben tombolt. A kávéházban néhány szemfüles arab észrevette, hogy németországi lapot olvas. Egy gazdag arab kufár, aki már vagyonának felét vesztette el a nagyszabású ásatási munkálatokon, azonnal ajánlattal tisztelte meg. Ha írna Németországba, hogy a kincs hollétééről közelebbi felvilágosításokat kapjon, könnyen kereshetne huszezer fontot is.

Djenjin angol kormányzója egyszerűen kétségbeesett a tomboló tömeghisztérián, amely az arabokat elfogta.

A djenjineknek nem kell a piaszter

— A djenjinek egyszerűen meghülyültek — mondotta az újságírónak. Semmire érdeklő őket, nem akarnak egyáltalán dolgozni, egész napokat a kávéházban töltenek el, vagy ásnak kint az állomásnál. Az élet hihetetlenül megdrágult, mert ezeknek az embereknek, akik milliókról álmodnak, a piaszter értéktelen tárgy lett.

— Miért nem tiltja be az ásatásokat? — kérdezte az újságíró. A kormányzó nevetett.

— Megpróbáltam, de a helyzet még rosszabb lett. A djenjinek úgy tekintettek ezt a rendelkezést, hogy az angol kormány maga akarja rátenni kezét a

kincsré és az arany létezésében való hit, ha lehet, még inkább megerősödött. Djenjin természetesen az aranyláz óta nemzetközi kalandorok eldorádjára lett. Egy nap az említett gazdag arab kufárnál egy volt török altiszt jelentkezett és elbeszélte neki, hogy találkozott Jeruzsálemben egy volt főjöttésével, akinek a kincsről pontos információi vannak. A Jeruzsálemben való utazás azonnal el lett határozva.

Kincs nem akad, de Ahmedet becsapják

Itt a legelőkelőbb hotel egyik szobájában gála uniformisban, számtalan kiüntetéssel mellén, egy török főhadnagy várta a kufárt. A tiszt a nagy pompától elszedült arabnak szép tervrajzot mutatott meg igen óvatosan, amelyen sok földalatti ut volt látható, titokzatos számok s hosszú török felirások. Természetesen a terven csillaggal volt megjelölve a hely, ahol a kincs fekszik és a főhadnagy hajlandónak mutatkozott a becses okmányt háromszáz fontért átengedni. Az arab másnap elhozta a pénzt és dadalutban vitte haza a tervrajzot Djenjibe. Egy hétig hiába kinlódta a djenjinek, hogy a titokzatos tervrajzon eligazodásnak. Már épen fogyóban volt türelmük, mikor levél érkezett az arabhoz a sok kiüntetésű török főhadnagytól.

„Te számár! Hát azt hiszed, hogy én odáadom neked az igazi tervet potom háromszáz fontért?“ A város megkönyebbülten lélekezett fel. „Ez a terv ugyan hamis, de az igazán megis csak léteznie kell, hiszen még ez a gazember is bevállja.“ Az újságíró a napokban másodszer is meglátogatta Djenjint. Az aranyláz dühe még vadabban tombol, mint valaha. Mindenesetre a nagy ásatási láznak nem remélt üdvös következményei is vannak. Az ásatások révén ugyanis sikerült a vízforrástól a város minden részéhez vizet vezetni, amelyre eddig a lusta arab parasztek legnagyobb voltok hajlandók. Aranya ugyan nincs és nem is lesz Djenjinnek, viszont soha olyan körűr jüggéket és szép főzéléket nem ettek a djenjinek, mint az idén.

Utazó urak! Hotel Park

(vis a vis gara Satu-Mare)

Restaurant Raitz בית ארמון קיטאנו
házi konyha, gyors és figyelmes kiszolgálás. Garantiált fűrészes szobák kaphatók

Teljes üzemben az ujonnan kibővitett

NERVA SZANATORIUM Cluj

Az eddig közbizalomnak örvendő vezető orvosokon kívül sikerült a nőgyógyászati és belgyógyászati osztály részére neves orvosokat megnyerni. Speciális gyógykurák, hizó és fogyaszto kurák, röntgeno-, psicho- és hypnotherapiái kezelések, mindenféle gyógyfürdők, dietikus konyha.

Napi ellátás: I. oszt. 250. II. oszt. 250. III. oszt. 150.

Igazgatóság.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdelyi es bansag zsidóság napitapja.

Főszerkesztő: Dr. Marton Ernő.
Felelős szerkesztő: Jámbor Ferenc.
az Uj Kelet cikkeinek utannyomását csak forrás megjelölésével engedjük meg.

Draga Masina szerdán
Draga Masina csütörtökön
Draga Masina pénteken
Draga Masina szombaton
Draga Masina vasárnap

Eredeti orosz kórossal és balatajka kísérettel

a Corso filmszínházban

Másrészként felemelt helyárrakkal.

Szabad és kedvezményes jegyek nem érvényesek.

— Igazgató válság a kolozsvári Román Nemzeti Színháznál. Ismeretes, hogy a kolozsvári Román Opera és Nemzeti Színház két teljesen független hatáskörrel rendelkező direktor vezetés alatt állt mindaddig, míg a kormány gazdasági okokból leépítette ezt a kettős adminisztrációt és egyetlen tehatalmu direktort nevezett ki az Opera és a Színház élére. Az adminisztráció egységesítése előtt a drámai együttes igazgatója Zaharia Barsan volt, aki azonban az új rendszer révén elvesztette a kolozsvári Román Nemzeti Színháznál viselt állását s úgy az Opera, mint a drámai együttes vezetésével Banescu Nicolae egyetemi tanárt és szenátort nevezte ki a kormány. Banescu professzor váratlan nehezségekkel kellett megküzdnie kettős posztjának lelkiismeretes betöltése érdekében s ezért szükségessé vált, hogy a drámai együttes vezetésére Banescu professzor mellé egy szakembert is kinevezzenek. A miniszter választása Zaharia Barsanra esett, aki rátermettségének már régebben tanúja lett. Zaharia Barsan csak hosszas rábeszélés után vállalta a drámai együttes művészi igazgatását s már ál-

Rátkay Márton

Budapest legnépszerűbb színművésze.

lása elfoglalásának pillanatában agrárlíva fejtezte ki afőlött, hogy mint valakinek az alárendeltje megmaradhaszon a posztján. Nem is hatott tehát a meglepetés erejével, amíg Banescu igazgató egyheti működés után, ma délelőtti benvitotta lemondását. A művészeti direktor lemondása igen súlyos következményeket vont maga után, a művészek a megkezdett próbák a direktor-krisis következtében megakadtak. Banescu igazgató egyébként Bukarestbe utazott, hogy közvetlenül informálja Lapadatu minisztert az eseményekről.

— Aki egész életén át megszőkött férjét keresi, Washingtonból jelentik: Sokat beszélnek most Washingtonban Mrs. W. D. Wilde körházi ápolónő eséről. Az ápolónő keresi a férjét, aki most tünt el harmadszor. Wilde igen jómódu vállalkozó volt, amikor megözölyült. Rövid házasság után azonban elváltak. A fiatal asszony ekkor ápolónőnek ment és évekig nem hallott

semmit a férjéről, aki az általános vélemény szerint eltűnt. Néhány év múlva azonban véletlenül ismét találkoztak Floridában és ekor újból házasságot kötöttek. Néhány hónapos együttélés után a férfi megint eltűnt. Hosszu időm át keresték, de teljesen nyomaveszett. Végül az asszony egy vidéki város műkereskedésének kirokátában látott egy szobrot, amelynek vonásaiban felismerte férje arcát. A műkereskedő elmondotta neki, hogy a szobor modelje egy Dean nevű ember, aki nem fizette ki a szobrot és ezért a szobrász a művet bizományba adta a műkereskedőnek. A szerencsétlen asszony rövid nyomozás után megtalálta a Dean nevű embert, aki nem volt más, mint az ő férje. A férfi ekkor egy másik nővel élt. Az asszony most pert indított férje ellen. A férfi visszatért Washingtonba, de mikor látta, hogy a nőtartási per kezd rosszul állni, ismét eltűnt a városból. Most megint elindulok, megint megkeresem a férjemet — mondta az újságíróknak kétségbeesetten Mrs. Wilde — Akárhányszor megszőkök, mindig újra meg fogom keresni, amíg nem ad nekem egy olyan összeget, amelyből tisztességesen megélhetek. Ügylátszik, az én életemnek már nincs más célja, mint hogy a szőkött férjemet keressem.

— Családirító örült, Prágából jelentik: Mestonic városban borzalmas családi tragédia játszódott le. Schickel álásnőkülv közműveltségű ballával agyonütötte feleségét és egyéves kislányát, majd felgyújtotta házát és azután felakasztotta magát. A szomszédok a ház égésére lettek figyelmesek s berohantak, hogy megmentse a lakókat. Ekkor találják meg Schickelét és leányát, mindkettőt holtan s a családirtó közművesnek is csak a holttestét sikerült megtalálni. Schickel már három éve volt munkanélkül és az utóbbi időben elmebaj jelei mutatkoztak rajta. Meg is állapították, hogy örült és meglepett az intézkedéseket, hogy kórházba szállítsák, azonban a formalitások miatt az elszállítás késedelmet szenvedett.

Rátkay Márton

a budapesti Király-Színház nagy művésze.

— Egy világhírű francia akrobata Kolozsváron külföldi szokás, új hozni minden művészeti megnyilvánulásba, hogy a művészet mentesüljön a monotonizmustól és a közönséget valami attrakció állandóan frappirozza. A kolozsvári Select mozgó ezt a jó, nyugati szokást már rég elsajátította, mert mint azt mindenki jól tudja, áldozatokat nem sajnálja mindenkor csak arra törekedett, hogy a moziéletet fellendítse és hogy a közönségnek lépten nyomon valami újszerűt nyújtson. A mellett, hogy a filmet a világ filmtermésének legjavából válogatja ki, sohasem mulasztja el más művészeti eseményekkel traktálni a közönséget, a mely ilyen formában kettős művészeti élvezetben részesült. A Select-mozgó

legújabb attrakciója: Moron, a világhírű francia akrobata-komikus, aki a párisi Champs Ellisées színházban, valamint a newyorki Hippodrom-ban hónapokon keresztül szerepelt és mindkét színház rendes tagja. A nagy francia akrobata-komikus turnén jár és hatalmas sikerrel szerepelt a bukaresti Afcazar D'été-ben. Kolozsvári vendégszereplését szeptember 12-én kezdi meg és naponta a 7 és 9 órák között előadásokon fog fellépni.

— Nyers burgonya belsejébe kell rakni a briliánst. Előkelő hölgyek, akiknek nagyértékű hafalmas briliánsaik vannak, ha nem viselik ékszerüket, rendszerint bőr- vagy bársonytokba teszik azokat. A délafrikai gyémántszakértők most rájöttek arra, hogy a bőr és a bársony árt a briliánsnak, mert idővel csökkenli a ragyogását. Ezzel szemben azt ajánlják a gyémánttulajdonos hölgyeknek, hogy nyers burgonya belsejébe tegyék a briliánsokat, mert a burgonya megőrzi förtelenül a drágakövek fényét.

— Parasztlegény, mint klinikai tanárségéd. Debrecenből jelentik: Halmágyi Géza dr. egyetemi tanárségéd feljelentést tett volt szolgája, Dudas István fiatalember ellen, aki a szélhámosságoknak egész sorozatát követte el. A parasztlegényből lett szolga elegánsan öltözködött, se lyenmínget, lakkecipőt viselt és frakkot rendelt az egyik szabónál. Több ízben doktornak és klinikai tanárségédnek adta ki magát, nagylábon élt és most, hogy megszőkött, négyezer pengő adósságot hagyott hátra. Országosan kórozik.

Rátkay Márton

vendégjátéka Kolozsvárott. Szerdán, csütörtökön, pénteken és vasárnap.

— Egy amerikai mérnök meg akarja változtatni Afrika éghajlatát. Newyorkból jelentik: Érdekes tervvel foglalkozik Dwight Braman newyorki mérnök. A mérnök nagyszabású tervezetét dolgoztatta ki, amelynek az a célja, hogy Afrika klímáját megváltoztassa. Az amerikai mérnök terve az volt, hogy az óriási afrikai sivatagokat, elsősorban a Saharát, csatornák után összekösse a tengerekkel. Hatalmas csatornák vezetnék le a tenger vizét a sivatag középebe, ahol aztán óriási, tengervíz is beillő tavak képződnek. Ez részben közlekedési szempontból is beláthatatlan előnyökkel jár, részben pedig megszőkött az afrikai tropikus melegt és szárazságot. A terv kivételére 50 millió dollár kellene. A francia kormány tagjai igen érdekesnek találják a tervet és komoly megfontolás tárgyává teszik.

— Ötszázhatvankét millió van Angliában. Londonból jelentik: Érdekes kimutatást közöl a „Daily Mail” Anglia milliomasairól. Eszerint 1927-ben Angliában ötszázhatvankét olyan ember volt, akiknek vagyona meghaladta az egy millió font sterlinget és akik összesen több mint huszonötmillió font sterling vagyoadót fizettek. Ezeknek évi jövedelme kerek számban ötvenötmillió font sterlinget tett ki. Százharminyeve angol állampolgár vagyona tavaly meghaladta a kétmillió font sterlinget.

Erdélyrészi Csillárraktár R.-Z. rádió-osztály

Cluj, Str. Memorandului (Unió-utca) 1. szám

Raktárra érkeztek legújabb típusu rádió-cikkek: hangosan beszélők, fejhallgatók, anódpótlók, kitlek, gyári és saját készítésű készülékek. Készülékeinket helyiségünkben zomben bemutatjuk s azokért szavatosságot vállalunk. Eladás nagyban és kicsinyben.

— Két háztető közé helyezett létrán át törték be Párisban egy palotába. Párisból jelentik: Tapasztalt rendőrök és megbámullák annak a rablónak a vakmerőségét, akinek támadásáról Jean Riequies, a híres műgyűjtő tett jelentést a párisi rendőrségnek. Bőföltájban történt a rablótámadás a műgyűjtő lakásán. A lakásnak van egy terme, amely valóságos muzeum. Innen gyanus zaj hallatszott át a hálószobába és a műgyűjtő azonnal felébredt az álmából nála lakó vejét, Monteaux bankárt. Gyorsan felöltözködtek és átmentek a muzeumterembe. Egy álarcos férfi rohant ekkor feljűk, hosszú spanyol főrrel kezében. Szívenszurta volna a műgyűjtőt, ha a bankár hirtelen felre nem üti a főt. Az álarcos férfi ekkor félrelökte őket és futva menekült ki a lakás ajtaján, melyet betörésekor álkulccsal nyitott ki és nyitva hagyott maga után. A sötét folyosón hamarosan eltűnt és mire a fellármázott szomszédok is üldözni kezdek, nyoma

Rátkay Márton

előlépései; Aranyhattyu, Hivatalnok urak, Arvácska.

vesztett. A rendőrség megállapította, hogy a rabló előbb a szomszéd emeletes ház tetéjére mászott fel és onnan jutott át a Riequies palotájának tetéjére. A két palotát négy méteres köz választja el egymástól. E köz alatt levő mélyesen egy jutott át a betörő, hogy létrát csuszított át az egyik tető széléről a másikra. Ezt a létrát megtalálták másnap azon a helyen. Éjszaka, sötétben lépkedett át a létra fokain a vakmerő ember a műgyűjtő palotájának tetéjére és mezekeülése közben sem lehetett más utja.

A Keren Kajemet Tisri-akciója

Roshassana előtt ne káldjon ujvi údvözletet, váltsa meg KKL adományával.

Roshassanakor gyakorolja a jótékonyág imádkozás foglalt parancsát. — Szüderoljon a KKL-nek Mazkirkor fogadalmi adományát mazkir kártyánkon tegye meg.

Jomkipur előestéjén még tempom előtt nagyobb adományát juttassa el a KKL-re vagy tegye a perselybe.

100.000 Dunam föld visszaváltását tegye lehetővé az egész világ zsidósága a főünnepek alatt a KKL adományával Erec Jiszraélban!

— Notórius betörőt tartóztattak le. A kolozsvári rendőrség büntügyi osztálya Cordelean Ion többszörösen elítélt betörőt éppen abban a pillanatban fogta el, mikor egyik Pata-uccai ház kapuját álkulccsal felnyitotta és be akart lopózni Farkas István mechanikus lakásába. A betörőt kihallgatása után a brassói ügyészségnek adták át.

Színlel

A M
Kedd: Bo
szám,

Szerda:
ság:
Kirá
dégja
Bébi,
Ihász
let 3.

Csütörtök:
Már
hérlé

Péntek:
vedég
A. S.

Szombal:
Poór
hérlé

Vasárnap:
Mozs
10 le
föllép

Vasárnap
ság 2

Vasárnap
Hétfő:
hérlé

Kedd: A
let 5.

Ma este
dapest leg
nézse a b
művésze,
meg ven
ban. Ma e
rette-ujdo
rédésabb
este Föld
talnok ur
repében
vitz Béla
föllépésé
árusitják

Rátkay
Rátkay M
dozatokka
a három
ban tartja
bérlő köz
szerdán
ben, hol
urak pr
Arvácska

Háziban
nak már
Szenes B
rábjából,
újdonság
barát lesz
újdonsága
lasig meg
terét. A
latságosab
nagyobb s
a magyar
előadási
Európa és
rezték me
szereposzt
rott. A H
este, más
kor, harm
előadása
gyeiről ta

H

a legi
már 10
ban ház
hely a f

FI
Calca F

Színház - Művészet

A Magyar Színház műsora:

Kedd: Eva grófnő. (4-szer. Napi bérlet 3. szám, B. Sszám: 15.)

Szerda: Aranyhattyu. (Operette-ujdon-ság. Rátkay Mártonnak, a budapesti Király Színház művésznének vendégjátékával. Kondor Ibolya, Betegh Bébi, Kun Magda, Tompa Béla, Ihász Aladár föllépésével. Napi bérlet 3. szám C. Sszám: 16.)

Csütörtök: Hivatalnok urak. (Rátkay Márton vendégjátékával. Premier-bérlet 3. szám. Sszám: 17.)

Péntek: Árvácska. (Rátkay Márton vendégjátékával. Napi bérlet 4. sz. A. Sszám: 18.)

Szombat: A házibarád. (Ujdonság először Poór Lili föllépésével. Premier-bérlet 4. szám. Sszám: 19.)

Vasárnap fel 3-kor: Cirkuszhercegnő. Mozhelyarákkal: 50, 40, 30, 20 és 10 lej. Karácsonyi Ili, Solyom Gy. föllépésével. Sszám: 20.)

Vasárnap 6-kor: A házibarád. (Ujdonság 2-odszor. Sszám: 21.)

Vasárnap háromnegyed 9-kor: Drótlótló.

Hétfő: A házibarád. (3-adszor. Napi bérlet 4. szám C. Sszám: 23.)

Kedd: A házibarád. (4-edszer. Napi bérlet 5. szám A. Sszám: 24.)

A színházi iroda hírei:

Ma este Rátkay Márton föllépése. Budapest legnépszerűbb, legünnepeltebb színháza a budapesti Király Színház híres művésze, Rátkay Márton ma este kezdi meg vendégjátékát a Magyar Színházban. Ma este az Aranyhattyu című operette-ujdon-ságban fogja játszani legparádásabb szerepét. Holnap csütörtökön este Földes Imre híres darabja a Hivatalnok urak kerül színre Róth bácsi szerepében Rátkayval. Pénteken a Zerkovitz Béla Árvácskáját adják Rátkay föllépésével. Mindhárom Rátkay estére árusítják már a jegyeket.

Rátkay esték és a bérlet. Noha a Rátkay Márton föllépései igen nagy áldozatokkal járnak, az igazgatóság mind a három vendégjátékot bérletfolyamatban tartja meg, hogy tanulmányát adja a bérlet közönség iránti figyelmének. Ma szerdán este az Aranyhattyu C. bérletben, holnap csütörtökön a Hivatalnok urak premiére-bérletben, pénteken az Árvácska A. bérletben kerül színre.

Házibarád. Az utolsó főpróbák folynak már a színpadon a Házibarád-ból. Szentes Béla és Női Károly híres új darabjából, a budapesti Víg-színház ragyogó ujdonságából. Bizonyos, hogy a Házibarád lesz az idei évad egyik nagy sláger ujdonsága, amely sok estén fogja zsúfoltság megtölteni a színház tágas nézőterét. A Házibarád évek óta a legműveltségesebb ujdonság. A Házibarád-nál nagyobb sikere hosszú idők óta nem volt a magyar színpadoknál. A Házibarád előadási jogát a budapesti siker után Európa és Amerika nagy színházai szerezték meg. A Házibarád igazi parádés szereposztásban kerül színre Kolozsvárról. A Házibarád premiéreje szombaton este, második előadása vasárnap 6 órakor, harmadik előadása hétfőn, negyedik előadása kedden lesz. A Házibarád jegeiről tanácsos előre gondoskodni.

HEBE

a legjobb gyógy- és borvíz már 10 üveg rendelésnél is engrosárakban házhoz lesz szállítva. Megrendelőhely a főváros és vidéki képviselői: Coloniale

FISCHER

Caleta Reg. Ferd. 28-a. Varosi épület

Kisérje figyelemmel a ma megnyitott

Casa Ciorapilor

Harisnya-Ház

Calea Regele Ferdinand

29 szám. (Kis hid mellett)

Szenzációs Hirdetéseit

Bel és Külföldi Harisnyagyárak Ierakata

Minden házban nélkülözhetetlen!

A mai otthon

(Ezerlőkönyv — a mai élet ezer bajáról)

című könyv, amely a mindennapi élet száz meg száz kérdésére ad választ és hasznos tanácsot. Mindenki, legyen az bármely foglalkozású, tartozék bármely nemhez és korhoz, megtalálja ebben a könyvben mindazt, amire a gyakorlati életben, főként az otthonában szüksége lehet.

Egynehány fejezete:

A gyermek. — A háztartás. — Testápolás. A táplálkozás. — Rádió. — Kézimunka. Háztartási tanácsok stb.

A sok száz képpel illusztrált munka ára vászonkönyvesben **960 lej.**

Részletes, illusztrált prospektust szívesen küld az Uj Kelet könyvostálya, Cluj, Str. Baron I. Pop 10.

HIRDESSÉN AZ UJ KELET-ben

APRÓHIRDETÉSEK

Egyszeri közlésnél egy szó 5 lej, vastagabb betűvel 10 lej. Legkisebb apróhirdetés 5 lej. Allástkeresőknek 30 százalék kedvezmény. Apróhirdetések díja előre fizetendő. Jelzés levelet csak úgy továbbítunk, ha portó bélyeg mellékelve van. Eljegyzési hírek díja 250 lej, előfizetőknek 150 lej.

Svábhogarakat

muszkákat biztosan kiirtja Svábhogarakat. Hivatalos bizonyítvánnyal garantáltan méregmentes. Embernek, háziállatnak teljesen ártalmatlan. — Egy csomag elegendő teljes kiirtáshoz. Utánvéttel 55 lejért szállítjuk. — Viszonteladónak rabatt. **Mythes Vegyi-művek Rt., Braşov. Telefon 4-32.**

Héberül olvasó, románban perrekt nevét keresek kezdő gyerekekhez. Ajánlatok fizetési igényekkel a kiadóba „Oithon” jellegre. 1043

Czemban levő 10 kádas ecetgyar, 17. Hl. hordóval eladó. Czibom Emanuel, Dumbrăveni. — Tárnava Mica. 1027

Szilva-Rakyt nagyobb mennyiségben v. szék. Ajánlatot kérek Braun Sanoor, Gherla. 1029

Zongora-órát ad kezdőknek és halatoknak szeptember 1-től — Schwartzne, Klein Olga, Deak Ferenc-u. 9, 1. emelet.

Jobb izraelita lány elmenne bármilyen fizetésbe, vidékre is. Cim a kiadóban. 1031

Intelligens orth, zsidó házaspárnál két jobb házból való fiu vagy leány teljes ellátásra, esetleg héber vagy talmudtanulás támogatásáig elfogad — Meiszner Márkus, Oradea, Cogălnice: nu 61. szám

Urileányt vagy iskolásgyermeket teljes ellátásra is elfogad ízr. uricsaiad, utcai balkonos szobába. Zongora- és fűtőszoba használat, Berger Antalné, Oradea (Nagyvárad) Strada Cantemir (Beothy Odón-utca) 42. 1. 7. Egy-két iskolásleány intelligens családnál teljes ellátást kaphat, fűtőszoba és zongora használat. Ötvös-u. 25. (Str. G. Berthelot)

Szülők iskolák tanítók figyelmebe.

A legjobb képes héber ABC. Kapható az Uj Kelet könyvostályában — Cuj **Ara 45 lej**

A gondjai elmúlnak ha gyermekének ruhát

Glantz Szidi

Gyermekruhazalonjában

Főtér 10 sz. varratja, ahol úgy fiu-, mint leánykaruhák és kabátok a legszebb kivitelben készülnek

REUBENI, a zsidók fejedelme

Írta: Max Brod

56

Fordította: dr. Hamburgné Becski Irén

A Salvaterra szőlőhegyén eltöltött éjszaka sötétjéből a szár előtt három név emelkedik ki: Szaloniki, Adrianopol, Szafed. Akkor találomra nevezett meg három távoli várost, csak példálózva, hogy Molcho hogyan menekülhet meg az inkvizíció hatalmának köréből. És a tanítvány szó szerint vette, egész életét ennek a szeszélynek vetette alá, Reubeni zavarba jön. Nem tudja ebben a pillanatban átlátni, hogy milyen következményei lehetnek annak, hogy Molcho legnagyobb ünnepeitese percében sem akar föléje emelkedni, sőt, ezt a fényt mestere javára írja, mert az küldötte őt ki és ő jámbor elragadtatásában az ő eszközének tekinti magát. Reubeni hálásan fogadja Molcho szolgálatkészségét, mint egy ajándékot. Az, hogy az ajándékot nem tudatosan adják, az ajándékozás még csak a szándéka nélkül, az csak emeli az ajándék értékét. A bevezetéstől egész felderülve hallgatja most már Reubeni a hosszú vándorlások, prédikációk történetét, a pápai tudenciaról szóló híradást, amely nagyon jól sikerült Molchónak, vagyis inkább a mestereknek, aki Molchóból a pápához beszélt. Ennyi szemlélet, válogatás, elismerés. Jó munka, szép munka, — és a teljes iramban levő élet, mely a hajótöröttet is újra felveszi körforgásába. Megindulva ragadja meg Molcho kezét. Itt van újra a meleg kéz, amelyől mindig anyai élet és önzetlenség árad, a pazarlás nemes önzetlensége, itt van a barát jó, meleg keze!

Már gyakran érezte ezt az érzést: Ha Molcho távol van, mindenféle árnnyak, gyanu és szorongás lopóznak közük. Ha azonban újból itt van, azonnal eltűnik minden kétség és minden nagyon jól van! Ki kételkedhetik aztán Molcho hátsó részében!

És csak most kezdi érezni a viszontlátás örömet!

„Kedves, egyetlen Molchom, édes fiam — mennyit fáradtál! Beszélj el, mit tapasztaltál!”

Molcho csodálattal beszél egy ifjúról, akit Adrianopolban ismert meg és aki elkísérte aztán a Szenálföldre, Szafedbe. József Káronak hívják és az a hatalmas gondolata támadt, hogy egy művet fog írni, mely az összes zsidó vallási törvényeket fogja magában foglalni, egyetlen egynek sem szabad hiányoznia és az egymásnak ellentmondó források között meg kell találnia a kiegyenlítést. Ennek az óriási munkának, melynek elkészítésére egy szorgalmas embelekészítéses, Sulchan Aruch, „A terített asztal” lesz a címe, — ha azonban elkészül, akkor megszűnik a felekezetre tagozódás, Izrael népének egysége már a szétszórásban lehetővé lesz. Tisztázódnak az embereknek Istenhez való viszonya és az igazi tan épülete megszilárdulna. Az ifjú Káro mindaddig csak az előkészületeknél tartott. És mégis közel volt a kétségbeeséshez a mérhetetlen nagy anyag láttára. Akkor érkeztek hozzá Molcho által a hírek szar Reubeniéről s ez megsokszorozta az erejét. Ő érette dolgozott most már friss erővel tovább és testének-lelkének szigorú fegyelmezésével készíti elő magát a szent életre. Molcho megindultan beszél arról, hogy Káro milyen szigorú feltételeket állít fel önmagának, amelyeket kérelhetetlenül be is tart. A szályok között voltak olyanok, amelyek megtiltották az embernek, hogy egy pillanatra is legyenek olyan gondolatai, amelyek nem a szent tanra vonatkoznak. S ha mégis megtámadja egy ilyen, rá kell kiáltani, amíg el nem tűnik! Ez az ifjú szent éjjel és nappal óvakodott a sok beszédétől, sohasem beszélt tréfás dolgokat, sohasem haragudott olyan dolgokért, amelyek testére vonatkoztak. Ebéd végén egyetlen gyümölcsöt evett. Nagyon ügyel rá, hogy evés, ivás és az előrt együttállás ideje alatt ne élvezzen. Mindennek úgy kellett lefolynia, mint ahogy

„egy gonosz szellem kezében” érzi magát az ember. Ha örömet kezdte találni egy ételben, nem ette többé. Mikor legszomorjásabb volt, visszahúzta kezét az ivópohártól. Asztala olyan volt, mint egy oltár, amelyen naponta feláldozták „a gonosz ösztönt”. Legfelsőbb törvénynek tekintette, hogy álhádó gondokban éjjen bűnei miatt. És ezeket ő úgy nevezte, hogy az „onag és nega titka”, ami arra vonatkozik, hogy ez a két szó, onag (élvezet) és nega (lepra) ugyanabból a szóból származnak.

Milyen távol áll mindez tőlem, — gondolta Dávid. És én lekesítettem volna életre? Molcho minden beszédéből újból kiérte azt, ami örökre eltávolította őket egymástól. Összehasonlítta Molcho utzásait saját Tavrúba megtett utával. Közös volt bennük az, hogy nem kimélték magukat a fáradságtól és teljesen odaadták magukat az ügynek. Molcho azonban kéjelgett fáradtságában, ő gyönyörrel teljesítette hivatását, engedte, hogy az élet történjék vele, mámort és elragadtatást érzett, az isteni küldetés könnyű lehellehet. Bennem nyoma sincs mindennek! Céla irányított szemmel, minden lépésnek arrafelé kell haladnia, fegyedéseket és bánatot elviselni érte. Milyen nézett tanítványa sugárzó szemeibe: neki semmi sem sikerülhetett rosszul. Mert volt-e egyáltalán valami célja? Meg akarta őt fogni, közvetlenül megkérdezte: Mit akarsz tulajdonképpen? Mire csimálód mindezt? Mire vezetnek prédikációid, jószágaid, a pápával való beszélgetéseid. Hogyan fog mindez végződni? És ha ezt nem is tudod, legalább annyit tudnod kell, hogy milyen véget óhajtasz és milyen befejezést szeretnél az ügynek?

Molcho győzelmei közben sem felejtette el a pirulást, amellyel kezdetben szokott a szár elé lépni: „En csak követ vagyok és Uram újat készítem elő”.

„En pedig nem fogok rálepní arra az utra, amit te előkészítettél!” — válaszolt Reubeni kemény elutasítással. Egy ideig még arra gondolt, hogy kihasználja Molcho befolyását a pápánál saját javára. De már ez s elvénél függetlenségét. És ő nem akart Molcho kiszámíthatatlan úrásaitól függővé tenni semmit. „Egyelőre senkinek sem szabad megtudnia, hogy itt találál engem” — parancsolta meg keményen.

Molcho sohasem kérdezte az indítokokat. Elfogadott tekintetén látni lehetett, hogy nem bírja méltóan magát arra, hogy bepillantasson a szent terv végső titkaiba.

Reubeni a szuszterműhelyen keresztül kikísérte az uccára. A napfényben ott állottak egymás mellett, az egyik egy kicsi, sárga, lenyomorodott, a másik szép és erős, a kisérte kíváncsiak tömegétől körülvéve várakozott a műhely előtt.

Es az ifjú, az erős, mégis alázatosan hajtott fejet az öregebb, a gyengébb előtt.

„Ha legközelebb meg akarsz látogatni, akkor egyedül gyere” — vetette oda haragosan Reubeni és már visszafordult barlangjába; akkor szemébe öltött a lobogó, amit az egyik ember tartott.

„Ez a te lobogód?”

„A te szolgád a te lobogód mintájára csináltattam”.

„Szeretném látni”.

Nem tudta, hogy sirjon-e, vagy nevesen. A selyemlobogó, melyet ányujtoltak neki, keresztül-kasul tele volt himezve zsolttárverssekkel. Külső formájára hasonlított a szar lobogójához. De fénytelen, barnás-vörös anyagból készült — s a sok jámborság, ami bele volt himezve, szelidde és nehézkesse tette. Nem olyan volt az, mint az a büszke harci lobogó a rövid harci kiáltással, amely után készült. Az fehérén és szabadon repült a tiszta levegőben.

Újból magára maradt hát, — nem segített rajta sem követének a hűsége, sem a távoli tanítvány, József Káro, akit az

ő követé hódított meg számára messi keleten: abban a pillanatban, amikor kezébe adták a leutáztott lobogót, teljes mélységében felfogta egyedüllétének lehangelő és vigasztalan voltát.

25.

A szar régen szerette volna visszakapni azt az irást, amelyet Portugália királya, Joao adott a Chabor birodalmából származó ambassadeurnak, amelyben, ha az ügyek sikerrelenségéről is számolt be mégis elismerte a tárgyalások komolyságát. Ezt az okiratot azonban visszatarított Avignonban a törvényeseknek. És enélkül az okmány nélkül Reubeni nem akart a pápa elé kerülni, aki véleménye szerint a portugál udvar részéről a szarra nézve kedvezőtlen leírásban részesült. Hiába kérte Reubeni azokat a kereskedőket, akik Délfranciaországba utaztak, hogy szereznek vissza neki ezt az irást. Ezek a kereskedők az avignoni zsidó hítközségekhez fordultak. Ezek azonban rossz véleményvel voltak Reubeni felől. Tuláságosan nagy kiváltási díjat fizettek érte. A hítközség teljesítette ugyan a parancsolatot, hogy „a foglyokat ki kell váltani”, de azt hitta, hogy ezzel minden kötelezettségenek eleget tett. Senkinek sem volt kedve egy törvényes aktus kedvéért megégetni az ujját. Az ügy el volt intézve, a nyugodt életet kedvelő polgárság nem szívesen emlékezett vissza erre az epizódra. Meglehető kiméltenséggel adták tudomására, hogy a sarlatán ne kísérelje meg megégyeser, hogy provencai földre lépjen.

Ez az üzenet a Molchoval való találkozás utáni néhány nappal érkezett. Reubeni már-már letört. Kiért harcoljon, ha saját népe olyan szomorú, csuf módon megtagadja őt?

Még volt egy lehetőség: Az okiratot meg kellett hamisítani. Reubeni ismerte az írda stílusát, különben is emlékeztében maradtak Joao bucsulevelének vonásai. A Campo di fioren egy zsidóbaruval egy céljának épen megfelelő pergamentet látott. Mintha csak ingerelni akarná, folyton szemé elé ugrott az üzlet egyik felső polcáról. Itt van minden, amire szükséged van, zúgott egyre a műhelyben. A pecsét elveszhetet a hajótörés és a hosszú ut izgalmai közben. De Tuvja koldult garasáiból nem lehet a szép pergamentet megvenni...

A szar szerelmes szemekkel sétált előtte fel és alá. Egy szép napon, egy piaci nap zür-zavarában hirtelen lekapta és ruhája alá rejtette.

Molcho előtt, aki gyakran látogatta őt, elhítkolta új munkáját. Milyen gondtalanul, milyen nagy szavakkal beszélt. Ha valaki jó lelkiismerettel tud ilyen magasztos szavakat kiejteni, már az is lelki kiegyensúlyozottságról tesz bizonyosságot. Alig távozott Molcho, máris előhúzza a pergamentjét. Reszkető kézzel, babonás gondossággal kezdte rajzolni a betűket...

Hát mégis, mint Gerzon a toronyban — és a képek is hozzá?

Oh, még sokkal szegényesebb! En egy lopott pergamentre hamisítom azt, hogy követ vagyok, ami szintén hazugság. Szörnyülködéssel tapasztalta, hogy vonzza egyik hazugság a másikat. Minden egyes hazugság egy újat szült és ez a hazugságszálad nagyon lealszonyító rokonság volt. A bün felülkerelkedett. Kezdetben turtta, hogy ráüljenek — most ő lovagolt az áldozaton. Ez nagyon aggasztotta. Már nem volt olyan nyomasztó az a tudat, hogy egyedül áll, hogy ő a mértéke és törvénye önmagának, — mint kezdetben. Néha ugyan elszomorította, hogy elvesztette a kapcsolatot azzal a körrel, amely jócskekedetéből, nemes szándékokból, minden emberi szív tisztaságra vágyakozásából tevődik össze és egységet hoz az egész természetbe. Ebből a körből ki volt taszítva. Valahányszor a műhely elé lépett, hogy szabad levegőt

szívjon, úgy érezte, hogy nincs joga ehhez a levegőhöz. A levegő nem hazig, a levegő jószántából adja magát — ő pedig, görnyedve, magából kiforgatva, meghamisítva, ezernyi elővigyázattal felfegyverkezve, hogy is mozoghatna ő szabadon ebben a hamisítatlan levegőben! Újból kétségek fogták el, mint gyermekkorában. Ejszakánként félt Lilitától, félt Bath-Comától.

Ekkor valami döntő esemény lépett közbe.

Molcho, aki eddig akadálytalanul mozoghatott, az inkvizíció elé idézték. Mint keresztény ember és hitehagyott a szent kereszt hatalma alá tartozott. A pápa engedélye, mely szabad prédikációt és minden lehető biztonságot megadott neki, megingott ezek előtt a barók előtt, akik csak a hit isteni törvényét ismerték el fellebbvalójukul. IV. Urbán bullájának „Ad extirpanda” megjelenése óta megszűntek az inkvizíció tevékenységét akadályozó rendeletek. Az egyházi és világi intézmények legfelsőbb törvénye és végelja az lett, hogy az etnekeket tökéletesen és kimélet nélkül ki kell untani.

Véletlen volt-e, hogy Molcho, aki eddig sérthetetlen volt, épen akkor jutott bajba, amikor Reubenivel emlékezős jutott? A szar elkeseredettségében nem a sors véletlen ujjhúzását látta a dolgban, melynek gyakran telik kedve abban, hogy össze-vissza zavarja a dolgokat, hanem arra gondolt, hogy egy átok nyugszik rajta, mely nemcsak a saját vállalkozásait taszítja pusztulásba, hanem mindent és mindenkit, aki csak a közelébe jut. Körülötte az elpusztított város panaszó némasága, éjszakai sötétségben. Az egész évszázad alámerült ebben a sötétségben. — Reubeni az öüléshez közel azt kérdezte magától, hogy ez az egész ijedtség, szerencsétlenség és ördögi kénéső nem ómattk történelm-e, az ő büneirért, az ő bünös kezdetéért, hogy hazugsággal akarta kicskarni a megváltást? Most a hajnaltszúsága, hűsége barát is ómialta bünhódott. Azért, mert érintkezésbe jutott az ő isteni kegyet nélkülözö életével.

Megmenteni a barátot! Vagy legalább is meg nem élni, hogy a szeretett, a gyűlölt, irigyelt és alapjában véve mégis csak szeretett ifjú elpusztul az ő büne miatt! Meg kell őt menteni, kegyelmet kell könyörögni számára! De kihez kell folyamodni akkor, mikor egy zsidó nyomorba és bajba jut? Egyetlen ember menthetné meg — saját befolyásában nem bízhat a szar, mióta elvesztette minden befolyását Róma hatalmasaival szemben, amióta a szegénység, névtelesség és magányosság sötét sentháromsága nehezedik rá. Egyetlen ember van, aki ismeri a hatalmasokhoz vezető utat és koptatja is, — igaz, kigondolni sem lehet nagyobb szegyanat Reubeni számára, minthogy célja elérésére ehhez az emberhez forduljon. — Averroé híres fordítóához, az ő régi velencei allanségéhez, Mantinóhoz.

Ez az előklő férfiú a nemesek negyedében, a Leo-városban lakik, messze a zsidónegyedétől. A szar csak futólag gondolt saját megalázására. Meg kell mentenie Molcho életét — egyedül ez világos előtte. Minden más fény kialszik a fejében. Elfelejté azt is, hogy rejtekében akarta kivárni a megfelelő pillanatot, a közvetlen veszélyt ez is elfelejtette vele.

Nem bocsájlik be. A nagy tudósnak meghatározott napokon fogadó órái vannak. Csak akkor lehet bejutni hozzá. Reubeni, aki nem bírja elviselni a várakozást, minden elővigyázatosságról megfeledkezve, a megijedt szolgának arcába vágja nevé.

[Folyt. köv.]

Megérkeztek a legdivatosabb
Gyukits kalapok
valamint a legelegánsabb kötött-
szövött áruk
Weiss Siegfried
cégnél, Cluj, Calea egale
Ferdinand No 10

KIADÓHIVA

Str. B

SZERKESZT

Ejeli te

ELOFIZETES

Egész é

Féltre

Negyed

Egy hó

XI évfoly

1928 szept

* 50

Kellogg

— Kü

Ki beszél
Telán maga
lejtatta a győ
náló aláírások
hogy az Egye
szemben táma
sosabban kifej
látogatott el
Párisból Iro
legősztintebb e
kozzék. Hiába
oda — aki az
sége, az néker

Nemesak
haragszik Ang
azt írja, hog
szony a két
mint ma. És
már az olasz
épig? Eddig
Franciaország
ban tartotta
Nincs aki fék
hát, hogy fék
füg ez Musso
neki is meg v
Franciaország
birt a kisanta
mint ezt a „M
ismeri — szak
is. A szabad
francia, nagy

Franciaország
lomáciai diad
is. A Rajnavi
tön nehézség
rosszindulat
megváltási ö
folni. A maga
konstellációk
hívják.

Németország
A Dawes-féle
utolsó esztend
évtől kezdve
nehezedik Né
kiut két és fé
tozik majd fi
— öt évet —
német iparnal
és módja legy
baik is felhiz
gyon sovány.

A németek
den eddigi ig
megfeszített n
hogy ezt a ret
és elvonják a
igen: „Vae vi
tozott a világ
jében felhalm
sik serpenyőh
kardot lemért

A nagy m
jőleőre behar
pásként hatot
csak a legyőz
hanem az eg
mény arcába.
és Kellogg-p
nem akar le
Rajnavideket
ciaország ug
szony, akit h
reti furdalás
nem is akart
bódította a s